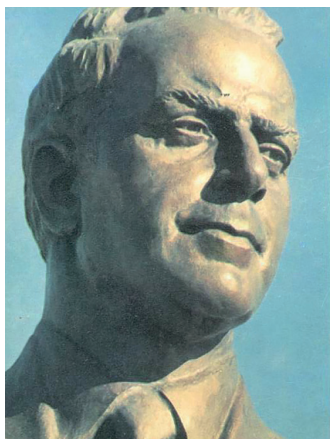

YENİ AZƏRBAYCAN

26 noyabr
2024-cü il,
çərşənbə axşamı
№ 217 (6803)
Qiyməti
60 qəpik

**İlham Əliyev:
COP29 iqlim diplomatiyasında
dönüş nöqtəsidir!**

Azərbaycan bir ildən az müddət əvvəl beynəlxalq ictimaiyyətin yekdil dəstəyi ilə COP29-a ev sahibliyi etməkdən şərəf duydu.

Müddətin qısa olmasına baxmayaraq, Azərbaycan COP-un rahat və yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün bütün lazımi hazırlıqları həyata keçirməyə nail oldu. Müəlləqəşiz deya bılar ki, Bakı COP tədbiri ən möhtaşəm COP-lardan biri kim tarixə düşəcək.

Biz 80 dövlət və hökumət başçısının, qeydiyyatdan keçmiş 76 mindən çox iştirakçının qatıldığı COP29-un çox yaxşı təşkilatlanması ilə bağlı bütün qonaqlardan yüksək qiymət almaqdan qürur duyuruq.

"Tesi dünya namına hamıyı" şüarı rabıtar tutarı Azərbaycan bıtaraf vasıtası kımı çıqı adarak dırıqlarınar qarayası aparılması üçün bütın imkanları yaratdı. Bütın proses boyu bız inkışaf etmedık olan ölkelerin, xüsüsü kiçik adalı devletlerin ve an inkışaf etmiş devletlerin ıhtıyacınar nazara alınıtıca adalı etmaynı qazıyıp etdik, çünki onlar devletlerinin arzu yökünü dışıyır ve ekizistensial tahlıke lıe üzleşirler. Bız, həmçinin müstemsleke idarəcılı lıe de adırıslar ekolıor problemınen azıyıtıv canlar xalqlar ve regionları lıe hamıyını nümayis etdirdik.

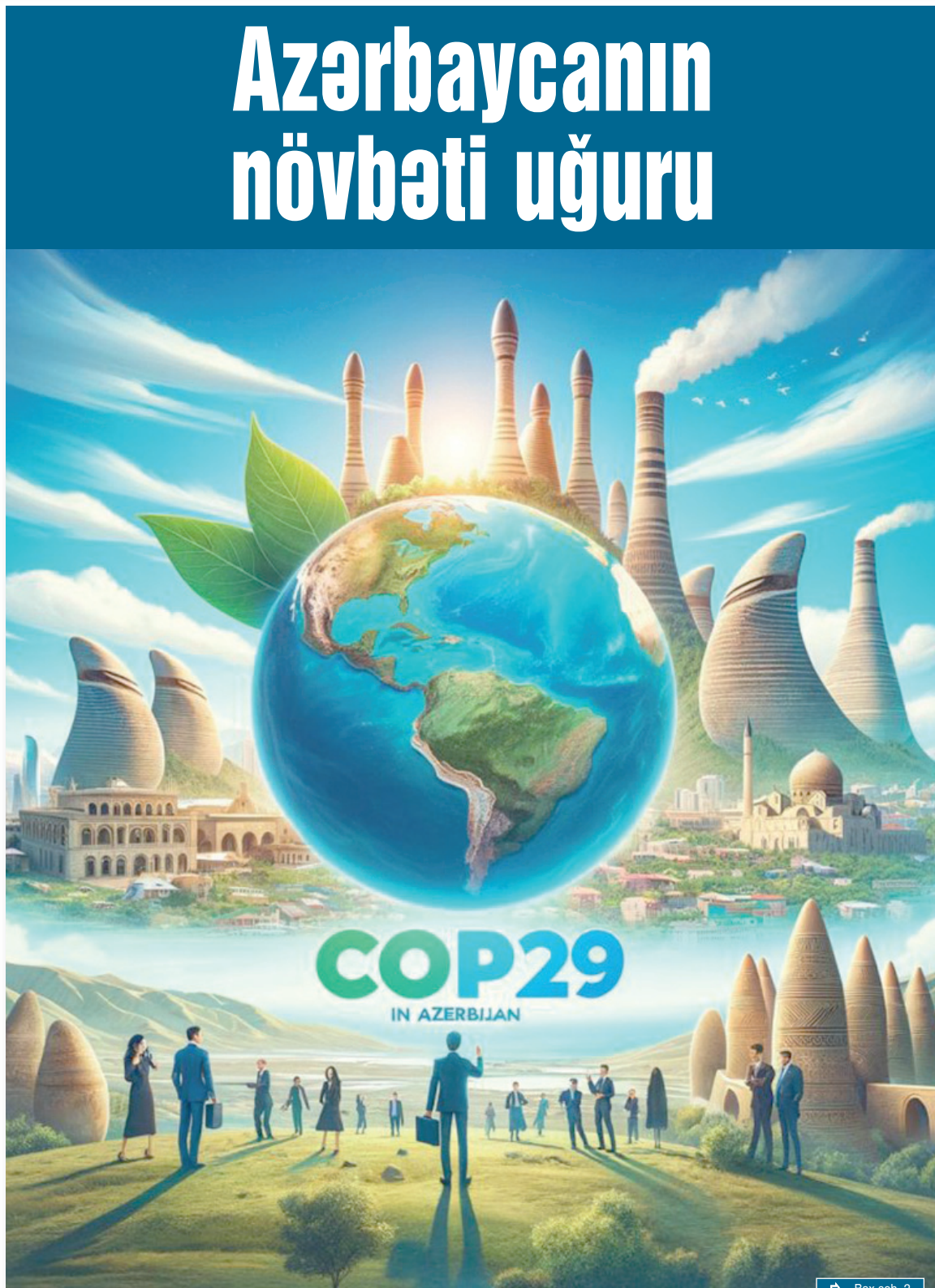
Azərbaycan inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpülərin qurulması üçün saylarını əsirgəmədi və nəticəsində dünya tarixi Bakı nallıvyatına şahid oldu.

Bakı COP-da İtki və Zərər Fondu tam işlək vəziyyətə gətirildi. Biz, həmçinin karbon bazarına dair çoxdan gözlənilən 6-maddənin tam işlək vəziyyətə gətirilməsinə nail olduq.

Ən əsası, Bakı COP 2035-ci ilə qədər inkişaf etməkdə olan ölkələrə 300 milyard ABŞ dolları təmin etmək üçün qarşıya qlobal məqsəd qoyan Yeni Kollektiv Kamıyyət Məqsədinin (NCOG) sahibi oldu. Bu razılaşma inkişaf etməkdə olan ölkə

Mən Bakı nallıyyatını çoxtərəfliyin təntənəsi kimi qiymətləndirirəm. COP29 İqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir.

İnanıram ki, bu irs gelecek global iqlim faaliyyətinə müsbət təsir göstərəcək. Mən COP29-a gedən yolda Azərbaycana göstərdikləri dəstəyə görə bütün Tərəflərə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatına və UNFCCC-yə minnətdarlığımı bildirirəm.

Baş nazir Parlamenta gəldi...

Tarixi razılaşma, yaxud təsir əks-təsirə bərabərdir

Qərb COP29-dən niyə “narahatdır”?

Qlobal problemlərin həllində hər zaman təşəbbüskar mövqeyi ilə seçilən Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi QARDAŞ qılım dəyişikliyi ilə bağlı mühüm müzakirələrə yadda qaldı. Ölkəmizin bu beynəlxalq məsələdə ödə çıxması, təşəbbüskarlığı ələ alması və illərdi ki, həllini gözləyən qılım problemləri ilə bağlı əsaslı nəticələr əldə etməsi isə bir sıra "güclərin", xüsusilə Qərbin ürəyincə deyildi. Təsədüfi deyil ki, hələ QARDAŞ ərəfəsində bütün dünya ABŞ və Avropa İttifaqı (Aİ) liderlərinin qlobal qılım dəyişikliyi...

Dəmir yollarının iqlim öhdəliyi

Qlobal iqlim böhranı və artan ekoloji tələblər dayanıqlı nəqliyyat sisteminin yaradılmasını da aktuallaşdırır. Hazırda dünya üzrə karbon qazı emissiyasının 24 faizi nəqliyyat sisteminin payına düşür. Ona görə də, nəqliyyatın de-karbonizasiyası COP ailəsinin əsas diqqət mərkəzində dayanan məsələlərdən biridir. Nəqliyyatın əhəmiyyətli yəqinədə dayanaraq ekoloji təmiz enerjiyə keçində ölkələr öz təcrübə və texnoloji imkanlarını bölüşür, bir-birinə yardım etməyə çalışır. COP29 çərçivəsində "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC (ADY) və Beynəlxalq Dəmir Yolları İttifaqının (UIC) birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "Nəqliyyat dəhlizləri ilə..."

Tarixi bilməmək, yoxsa siyasi qərəz?

Səfir sıradan bir adam deyil, öz ölkəsinin başqa bir dövlətdə və yaxud beynəlxalq təşkilatda elçisi kimi rəsmi statusa malikdir. Onun müxtəlif tribunallardan ifadə etdiyi fikirlər də çox doğru olaraq təmsil etdiyi dövlətin mövqeyi anlamında qəbul olunur. Bu mənada Fransanın Ermənistandakı səfiri Oliviye Dekotininin X sosial şəbəkəsində İranın Qərbi Azərbaycan vilayətinin xəritəsini paylaşması ciddi suallar doğurur. Birmənalı şəkildə demək mümkündür ki, səfirin absurd paylaşımı onun qadışdığı yüksək...

İlham Əliyev: COP29 iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 24-də sosial şəbəkə hesablarında "COP29 iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir!" sərlövəsi ilə paylaşım edib.

"Azərbaycan bir ildən az müddət əvvəl beynəlxalq ictimaiyyətin yekdil dəstəyi ilə COP29-a ev sahibliyi etməkdən şərəf duydu.

Müddətin qısa olmasına baxmayaraq, Azərbaycan COP-un rahat və yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün bütün lazımı hazırlıqları həyata keçirməyə nail oldu. Mübaligəsiz deyə bilərik ki, Bakı COP

tədbiri ən möhtəşəm COP-lardan biri kimi tarixə düşəcək.

Biz 80 dövlət və hökumət başçısının, qeydiyyatdan keçmiş 76 mindən çox iştirakçının qatıldığı COP29-un çox yaxşı təşkil olunması ilə bağlı bütün qonaqlardan yüksək qiymət almaqdan qürur duyuruq.

Genişmiqyaslı və planlaşdırılmış böhtan və qarayaxma kampaniyasına baxmayaraq, Azərbaycan iqlim danışıqlarında tarixi nəticələr əldə etməyə müvəffəq oldu.

"Yaşıl dünya naminə həmrəylik" şüa-

rını rəhbər tutan Azərbaycan bitərəf vasi-təci kimi çıxış edərək danışıqların qərəzsiz aparılması üçün bütün imkanları yaratdı. Bütün proses boyu biz inkişaf etməkdə olan ölkələrin, xüsusilə kiçik ada dövlətlərinin və ən az inkişaf etmiş dövlətlərin ehtiyaclarını nəzərə alan nəticə əldə etməyə çağırış etdik, çünki onlar iqlim dəyişmələrinin ağır yükünü daşıyırlar və ekzistensial təhlükə ilə üzləşirlər. Biz, həmçinin müstəmləkə idarəçiliyi ilə daha da ağırlaşan ekoloji problemlərdən əziyyət çəkən xalqlar və regionlar ilə həmrəylik nümayiş etdirdik.

Azərbaycan inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpülərin qurulması üçün səylərini əsirgəmədi və bunun nəticəsində dünya tarixi Bakı nailiyyətinə şahid oldu.

Bakı COP-da İtki və Zərər Fondu tam işlək vəziyyətə gətirildi. Biz, həmçinin karbon bazarına dair çoxdan gözlənilən 6-cı maddənin tam işlək vəziyyətə gətirilməsinə nail olduq.

Ən əsası, Bakı COP 2035-ci ilə qədər inkişaf etməkdə olan ölkələrə 300 milyard ABŞ dolları təmin etmək üçün qarşıya yeni qlobal məqsəd qoyan Yeni Kollektiv Kəmiyyət Məqsədinin (NCQG) şahidi oldu. Bu razılaşma inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim dəyişmələrinin fəsadları ilə mübarizədə kömək edəcək.

Mən Bakı nailiyyətini çoxtərəfliliyin təntənəsi kimi qiymətləndirirəm. COP29

Azərbaycan bir ildən az müddət əvvəl beynəlxalq ictimaiyyətin yekdil dəstəyi ilə COP29-a ev sahibliyi etməkdən şərəf duydu.

Müddətin qısa olmasına baxmayaraq, Azərbaycan COP-un rahat və yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün bütün lazımı hazırlıqları həyata keçirməyə nail oldu. Mübaligəsiz deyə bilərik ki, Bakı COP tədbiri ən möhtəşəm COP-lardan biri kimi tarixə düşəcək.

Biz 80 dövlət və hökumət başçısının, qeydiyyatdan keçmiş 76 mindən çox iştirakçının qatıldığı COP29-un çox yaxşı təşkil olunması ilə bağlı bütün qonaqlardan yüksək qiymət almaqdan qürur duyuruq.

Genişmiqyaslı və planlaşdırılmış böhtan və qarayaxma kampaniyasına baxmayaraq, Azərbaycan iqlim danışıqlarında tarixi nəticələr əldə etməyə müvəffəq oldu.

"Yaşıl dünya naminə həmrəylik" şüarını rəhbər tutan Azərbaycan bitərəf vasiyyətə kimi çıxış edərək danışıqların qərəzsiz aparılması üçün bütün imkanları yaratdı. Bütün proses boyu biz inkişaf etməkdə olan ölkələrin, xüsusilə kiçik ada dövlətlərinin və ən az inkişaf etmiş dövlətlərin ehtiyaclarını nəzərə alan nəticə əldə etməyə çağırış etdik, çünki onlar iqlim dəyişmələrinin ağır yükünü daşıyırlar və ekzistensial təhlükə ilə üzləşirlər. Biz, həmçinin müstəmləkə idarəçiliyi ilə daha da ağırlaşan ekoloji problemlərdən əziyyət çəkən xalqlar və regionlar ilə həmrəylik nümayiş etdirdik.

Azərbaycan inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpülərin qurulması üçün səylərini əsirgəmədi və bunun nəticəsində dünya tarixi Bakı nailiyyətinə şahid oldu.

Bakı COP-da İtki və Zərər Fondu tam işlək vəziyyətə gətirildi. Biz, həmçinin karbon bazarına dair çoxdan gözlənilən 6-cı maddənin tam işlək vəziyyətə gətirilməsinə nail olduq.

Ən əsası, Bakı COP 2035-ci ilə qədər inkişaf etməkdə olan ölkələrə 300 milyard ABŞ dolları təmin etmək üçün qarşıya yeni qlobal məqsəd qoyan Yeni Kollektiv Kəmiyyət Məqsədinin (NCQG) şahidi oldu. Bu razılaşma inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim dəyişmələrinin fəsadları ilə mübarizədə kömək edəcək.

Mən Bakı nailiyyətini çoxtərəfliliyin təntənəsi kimi qiymətləndirirəm. COP29 iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir və mən inanıram ki, bu irs gələcək qlobal iqlim fəaliyyətinə müsbət təsir göstərəcək. Mən COP29-a gedən yolda Azərbaycana göstərdikləri dəstəyə görə bütün Tərəflərə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatına və UNFCCC-yə minnətdarlığımı bildirirəm.

iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir və mən inanıram ki, bu irs gələcək qlobal iqlim fəaliyyətinə müsbət təsir göstərəcək. Mən COP29-a gedən yolda Azər-

baycana göstərdikləri dəstəyə görə bütün Tərəflərə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatına və UNFCCC-yə minnətdarlığımı bildirirəm.

Zəfər tariximiz!

Kəlbəcərin Ermənistanın işğalından azad edilməsindən dörd il ötür

Təxminən 30 il ərzində sərhəd tanımayan erməni vandalizminə şahidlik edən, dağıdılan, sərvətləri talanan şəhər və kəndlərimizin işğaldan azad olunduğu tarixlər hər bir azərbaycanlı üçün

çox böyük məna kəsb edir. Bu, bizim şanlı tariximizdir və hər bir azərbaycanlı bu qəhrəmanlıq tarixi ilə qürur duyur. Noyabrın 25-də Prezident İlham Əliyev Kəlbəcər Şəhəri Günü münasibətilə

sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib. Dövlətimizin başçısının paylaşımında oxuyuruq: "Zəfər tariximiz - Kəlbəcərin Ermənistan işğalından azad edilməsindən dörd il ötür".

Unikal siyasi-diplomatik uğur

Vətən müharibəsi ilə bağlı ikinci mühüm məqam Azərbaycanın unikal siyasi-diplomatik uğurudur. Bəhs olunan üçtərəfli bəyanatla məğlub Ermənistan özünə müəyyən öhdəliklər götürmüşdü. Həmin öhdəliklərə əsasən qarşı tərəf əvvəlcədən müəyyən edilən cədvələ uyğun olaraq Ağdamı, Kəlbəcəri və Laçını döyüşsüz geri qaytarmalı idi. Əvvəlcə Ağdam, sonra isə Laçın cədvəldə nəzərdə tutulan tarixlərdə geri qaytarılmalı idi. Ermənistan Kəlbəcərin boşaldılıb təhvil verilməsi üçün əlavə vaxt istədi.

Həmşə ədalət, humanizmə mövqeyindən çıxış edən Azərbaycan öz əməlinə sadiq qalmaqla qarşı tərəfin istə-

yini təmin etdi. Bu humanizm jəstinin əvəzində isə ermənilər növbəti dəfə özlərinin nankor xislətlərini ortaya qoydular. Belə ki, Kəlbəcərin boşaldılması zamanı ermənilər çoxsaylı təxribatlara əl atdılar - boşaltdıqları evləri yandırdılar, ərəzilərə ən ağlagəməz yerlərdə minalar basdırdılar. Göz önündə bir rəzililik yaşanırdı. Bu gün separatçıların xaricdəki havadarları ermənilərin Azərbaycan ərəzilərindən zorla çıxarıldıqları barədə hədyanlar uydururlar. Ancaq çoxsaylı foto və video

materiallar belə hədyanların məqsədlə şəkildə uydurulduğunu təsdiqləyir.

Kəlbəcərin 2020-ci il noyabrın 25-də bir güllə atılmadan Azərbaycana təhvil verilməsi qalib Azərbaycanın böyük siyasi-diplomatik uğuru idi. Ölkəmizin hərbi meydanında qazandığı qələbələr diplomatik müstəvidə də təsdiqləndi.

Mübariz FEYİZLİ

Azərbaycanın növbəti uğuru

Ardıcıl şəkildə həyata keçirilən məqsədyönlü siyasət müstəqil

Azərbaycanı bütün dünyada sayılıb-seçilən ölkələr sırasına yüksəl-

dib. Son olaraq ötən ilin dekabrından təxminən 200 dövlətin yekdil

qərarı ilə BMT-nin ən böyük tədbirlərindən biri olan COP29 iqlim

konfransına ev sahibliyi hüququnun Azərbaycana verilməsi ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə yüksək nüfuz qazandığını bir daha təsdiqlədi. Öz növbəsində Azərbaycan COP29-u yüksək səviyyədə keçirməklə növbəti böyük uğura imza atdı.

Azərbaycanın liderlik qabiliyyəti bir daha təsdiqləndi

İndiyədək respublikamız çoxlu sayda mühüm beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi edib. Məsuliyyətli dövlət olan Azərbaycan bu tədbirlərdə özünəməxsus yüksək standartlar müəyyənləşdirib və sonradan bunlar bütün dünyada norma kimi qəbul olunub. Beynəlxalq birliyin etimadını böyük məsuliyyət kimi qəbul edən Azərbaycan COP29-a da cəmi bir il ərzində yüksək səviyyədə hazırlıqlar həyata keçirdi. Bu, həm də ölkəmizin hazırda aktuallığı heç vaxt olmadığı qədər artan iqlim çağırışlarına həssas yanaşmasını ifadə edir.

Çəkilən zəhmət, sərgilənən məsuliyyətli yanaşma öz bəhrəsini verdi. Belə ki, COP29-un yekununda qəbul edilən qərarlar bəşəriyyətin gələcəyi üçün müstəsna önəm daşımaqda bərabər, Azərbaycanın liderlik qabiliyyətini və beynəlxalq nüfuzunu bir daha nümayiş etdirdi. Rəsmi Bakı noyabrın 11-də start götürən və qlobal iqlim dəyişmələri ilə bağlı müzakirələrin aparıldığı

toplantının dünya ölkələrinin, xüsusilə isə inkişaf etməkdə olan dövlətlərin gözlədikləri qərarların qəbulu ilə başa çatması üçün bütün qüvvəsini səfərbər etmişdi. Azərbaycan genişmiqyaslı tədbirin öhdəsindən uğurla gəl-di, bu sahədə yüksək səviyyəli təşkilatlılıq qabiliyyətini nümayiş etdirdi. Bütün tərəf-

lərin yekdilliklə COP29-un yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycana rəsmi şəkildə təşəkkür elan olunması barədə qərar qəbul etməsi bunun bariz göstəricisidir.

Ən nəticəyönümlü konfranslardan biri

Bakının ev sahibliyi etdiyi tədbir, heç şübhəsiz ki, COP tarixində ən nəticəyönümlü konfranslardan biri kimi qalacaq. Tədbir çərçivəsində aparılan aktual müzakirələr, qəbul olunan mühüm qərarlar, həmçinin dünya miqyasında konfransa göstərilən böyük maraq belə

qənaətdə gəlməyə tam əsas verir. Bir sıra dairələrin, o cümlədən də Fran-

COP29-da əldə olunan əsas nailiyyətlərdən biri də 2022-ci ildə təşəbbüs kimi irəli sürülmüş və iqlim dəyişmələrinin təsirlərinə ən çox məruz qalan ölkələrə maliyyə yardımını nəzərdə tutan İtki və Zərər Fondunun tam şəkildə institutlaşdırılması oldu. Fondun 2025-ci il-

sanın boykot çağırışlarına rəğmən, COP29-a 80 dövlət və hökumət başçısı, bütövlükdə qeydiyyatdan keçmiş 76 mindən çox iştirakçı qatıldı.

Eyni zamanda, Bakıda COP tarixində bir sıra ilkələr imza atıldı. Hər il inkişaf etməkdə olan ölkələrə 1,3 trilyon dollar iqlim maliyyəsini yönəltməyi nəzərdə tutan yeni öhdəlik olan Bakı Maliyyə Məqsədi (BMG) barədə razılığın əldə olunması COP29-un ən böyük uğurlarından biridir. Bakı Maliyyə Məq-

İqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizədə yeni dövr

dən əməli fəaliyyətə başlaması nəzərdə tutulur. İtki və Zərər Fonduna ölkələr tərəfindən vəd edilən maliyyə vəsaitinin həcmi 730 milyon dollardan çoxdur.

COP29-un yekununda qəbul olunan digər qərarlar Qlobal Adaptasiya Hədəfi sənədi ilə Bakı Adaptasiya Yol Xəritəsi yaradıldı. Daha bir mühüm məqam ondan ibarətdir ki, COP29-un qərarı ilə 10 illik Yenilənmiş Gender üzrə Lima İş

Proqramı qəbul edildi. Proqramın qəbulu üzrə danışıqlar uzun müddətdir ki, davam edirdi və COP29 Sədrliyi nəticəsində sənəd üzrə razılıq bu iqlim sammiti çərçivəsində əldə olundu. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, COP29 qlobal iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizədə dönüş nöqtəsi oldu.

MÜBARİZ

Tarixi razılaşma, yaxud təsir əks-təsirə bərabərdir

Berbokun Bakıda iqlim problemlərindən başqa “hər şeydən” danışması Avropanın axırncı yolu idi

Qərbin lokal maraqlar üzərindən müstəqil siyasət kursu yürüdən ölkələrə qarşı apardığı manipulyativ oyunlar sirr deyil. Xüsusilə, Qərbin öz “monopliyası” hesab etdiyi sahələrdə təşəbbüskarlıq göstərən, kiçik dövlətlərin maraqlarını müdafiə edən, neokolonialist istismara qarşı mübarizəni formalaşdıran, nəhayət, qlobal problemlərin həllini aktiv müzakirə mövzusunə çevirən dövlətlər bu “gücün” hədəfinə çevrilir. Min bir cəhdlə bu kimi addımlara qarşı neqativ yüklənmə təşkil etməyə çalışanlar demək olar ki, bütün yollara baş vururlar - necə ki, Bakıda keçirilən COP29-a qarşı tutulan ədalətsiz və qərəzli mövqe kimi...

Berbok gərginlik yaratmağa “gəlmişdi”...

Bəli, Azərbaycanın ev sahibliyi ilə keçirilən COP29 sammitinin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə istiqamətində son illərin ən mühüm müzakirə məsələsinə çevrilməsi istisnasız olaraq qəbul edilir. Bəlkə də, Qərbin “manipulyativ simasını” bu qədər aşkara çıxarması da acizlikdən, Azərbaycanın apardığı meqa iş qarşısında süst qalmasından irəli gəlir. Halbuki COP29-un müzakirə predmetləri bütövlükdə həm dünyanı, həm də Avropanı yaxından maraqlandıran, təmiz gələcək üçün səfərbərlik sayılası məsələlər idi. COP29-da iqlim məsələlərinə dair qlobal razılığa gəlmək üçün beynəlxalq səylər üstünlük təşkil etsə də, bəzi Qərb nümayəndələrinin siyasi gündəmləri fərqli aspektləri ilə diqqət çəkdi. Xüsusilə, Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Berbokun Azərbaycanla bağlı aidiyyətsiz və əsassız insan haqları mövzusunda çıxışı və müxəlifət fəalları ilə görüşlər keçirməsi, sammitin əsas

məqsədindən kənar fəaliyyətlər idi. Berbokun COP29 müzakirələrinin sonuncu günündə iqlim məsələləri yerinə, gərginlik yaranan açıqlamalar səsləndirməsi, Qərbin iqlim samitini siyasiləşdirmək cəhdlərinin açıq nümunəsi oldu.

ləndirməsi, Qərbin iqlim samitini siyasiləşdirmək cəhdlərinin açıq nümunəsi oldu. Bu cür yanaşmalar isə Qərb dövlətlərinin özlərinin iqlim öhdəliklərindən yayınmaq üçün diqqəti başqa mövzulara yönəltmək istəyini göstərir. Ənənəvi olaraq, inkişaf etmiş ölkələr iqlim dəyişikliyi ilə bağlı yüksək maliyyə öhdəliklərindən qaçmaq üçün bu tip mövzuları tez-tez gündəmə gətirirlər.

Nəticədə bütün bu səmərəsiz mənevlər heç bir işə yaramadı - COP29 çərçivəsində əldə olunan razılaşma tarixi əhəmiyyət daşıyır. Beynəlxalq ictimaiyyətin təzyiqləri nəticəsində, Qərb

Qərb aciz qaldı - 300 milyardlıq hədəf təsdiqləndi...

məxrəcəəgəlmə potensialını nümayiş etdirdi. İstisnasız olaraq COP29-un ən əlamətdar nailiyyətlərindən biri, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üçün 300 milyard dollar maliyyə hədəfinin təsdiq edilməsidir. Bu məbləğ, inkişaf etməkdə olan ölkələrin yaşıl enerji keçidi və dayanıqlı infrastruktur quruculuğunda əhəmiyyətli rol oynayacaq.

Bu tarixi razılaşma, yalnız hazırkı dövr üçün deyil, həm də qarşıdakı illər üçün möhkəm zəmin yaradır. Sammit iştirakçılarının qarşısından gələn dövrə də hədəfi daha da artırmaq üçün göstərdiyi iradə, qlobal əməkdaşlığın gücünü əks etdirir.

Berbokun COP29 müzakirələrinin sonuncu günündə iqlim məsələləri yerinə gərginlik yaranan açıqlamalar səsləndirməsi, Qərbin iqlim sammitini siyasiləşdirmək cəhdlərinin açıq nümunəsi oldu

Mühüm hədəflər üçün ilkin addım...

Bəli, bütün maneələrə və “siyasi oyunlara” baxmayaraq, COP29 yüksək nəticələri ilə yadda qaldı. Tədbir, yalnız təşkilati uğurlar baxımından deyil, həm də iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə verdiyi töhfələrlə tarixə düşdü. Azərbaycanın COP29 vasitəsilə qlobal iqlim müzakirələrində aktiv rol oynamaq niyyəti, onun regional və qlobal liderlik potensialını bir daha təsdiqlədi. COP29 sammiti Azərbaycanın beynəlxalq səhnədəki nüfuzunun növbəti əyani sübutuna çevrildi - siyasi manipulyasiyalara baxmayaraq, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə göstərilən bu qətiyyət və birlik mühüm hədəflər üçün ilkin addıma çevrildi.

P.İSMAYILOV

Qərb COP29-dan niyə “narahatdır”?

Bayden administrasiyası və Aİ rəhbərliyi öhdəliklərdən yayınmaq istəyir

Qlobal problemlərin həllində hər zaman təşəbbüskar mövqeyi ilə seçilən Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi COP29 iqlim dəyişikliyi ilə bağlı mühüm müzakirələrlə yadda qaldı. Ölkəmizin bu beynəlxalq məsələdə ön çıxması, təşəbbüskarlığı ələ alması və illərdir ki, həllini gözləyən iqlim problemləri ilə bağlı əsaslı nəticələr əldə etməsi isə bir sıra “güclərin”, xüsusilə Qərbin ürə-

yincə deyildi. Təsədüfi deyil ki, hələ COP29 ərəfəsində bütün dünya ABŞ və Avropa İttifaqı (Aİ) liderlərinin qlobal iqlim dəyişiklikləri probleminin həlli məsələsində məsuliyyəti öz üzərlərindən atmaq, bu məsələləri siyasiləşdirmək cəhdlərinin şahidi oldu - bu isə öz növbəsində beynəlxalq iqlim siyasətinin effektivliyini sual altına qoydu. Qərbin bu siyasəti xüsusilə, inkişaf et-

məkdə olan ölkələrdəki iqlim dəyişikliyi fəsadlarını yüngülləşdirmək məqsədilə nəzərdə tutulan 100 milyard dollarlıq maliyyə öhdəliyinin icrasını təxirə salmağa yönəlmis addımlarla müşayiət olundu. Başqa sözlə, Qərb karbon emissiyalarının azaldılması yönündə üzərinə götürdüyü öhdəlikdən boyun qaçırmaq üçün yollar axtarırdı.

Maliyyə mexanizmləri ilə bağlı yaranan qeyri-müəyyənliklər, əsasən, ABŞ və Aİ liderlərinin ortaq taktikasından qaynaqlanır. Bu cür maneələr, qlobal istiləşmə kimi təxirəsalınmaz problemlərin həllinə kölgə salmaqla yanaşı, beynəlxalq ictimaiyyətin inamını da sarsıdır

COP29 ümid işığı oldu

Vurgulandığı kimi, maliyyə mexanizmləri ilə bağlı yaranan qeyri-müəyyənliklər, əsasən, ABŞ və Aİ liderlərinin ortaq taktikasından qaynaqlanır. Bu cür maneələr, qlobal istiləşmə kimi təxirəsalınmaz problemlərin həllinə kölgə salmaqla yanaşı, beynəlxalq ictimaiyyətin inamını da sarsıdır. Ən çox təsirlənən tərəflər isə adətən iqlim dəyişikliklərinin ən böyük fəsadlarını yaşayan kiçik ada dövlətləri və Afrikadakı inkişaf etməkdə olan ölkələrdir. COP29 isə beynəlxalq ictimaiyyət üçün yeni bir ümid işığı oldu - iqlim məsələlərində tərəfsiz və ədalətli mövqeyi ilə seçilən

Öslində, Fon der Lyayenin COP29 sammitinə qatılmaması, Qərbin bu mötəbər tədbirdə əsas müzakirələrdən kənarda qalmağa çalışdığını açıq şəkildə göstərir. Bu addım, bir tərəfdən Aİ-nin öz iqlim məqsədlərinə olan səthi yanaşmasını nümayiş etdirir, digər tərəfdən isə Qərbin böyük maliyyə öhdəliklərindən qaçmaq niyyətini açıq şəkildə ortaya qoyur. Aİ-nin iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə üçün maliyyə dəstəyi ayırmaqda

Fon der Lyayenin “qaçmasının” səbəbi...

qeyri-kafi addımları inkişaf etməkdə olan ölkələrin davamlı inkişaf perspektivlərinə mane olur. Fon der Lyayenin sammitdə iştirak etməməsi həm də bu mənada Avropanın əsl niyyətini gizlətmək cəhdi kimi də qəbul edilə bilər. Fon der Lyayen bildirdi ki, Bakıda Qərbin öhdəliyi ilə bağlı məsələ əsas müzakirə predmeti olacaq - bundan yayınmağın “ən rahat” yolu isə müzakirədən qaçmaqdır. Beləliklə, COP29 sammitinə qatılmamaq Avropanın bu tədbiri siyasi təzyiq vasitəsinə çevirmək cəhdlərinin bir hissəsi idi.

hat” yolu isə müzakirədən qaçmaqdır. Beləliklə, COP29 sammitinə qatılmamaq Avropanın bu tədbiri siyasi təzyiq vasitəsinə çevirmək cəhdlərinin bir hissəsi idi. Bu, həm də böyük güclərin manipulyasiyalarını mini-mallaşdırırdı.

Azərbaycan qlobal problemlərdən çıxış yollarının müzakirəsi üçün neytral platforma təşkil və təmin etdi. Bu, həm də böyük güclərin manipulyasiyalarını mini-mallaşdırırdı.

ABŞ-in hazırkı administrasiyası COP29 zamanı iqlim məsələlərinə dair müzakirələri konkret nəticələrə yönəltməkdən daha çox, siyasi maraqları ön plana çıxarmağa çalışdı. Bu yanaşma, qlobal iqlim məqsədlərinə çatmaq üçün tələb olunan maliyyə resurslarının ayrılmasında ciddi problemlər yaradırdı. Bayden administrasiyası iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə mövzusunda özünü lider kimi təqdim etsə də, onun daxili siyasətində əsas diqqət

Bayden administrasiyası problemləri Trampa “ötürür”?

ABŞ-in gələcəkdə iqlim öhdəliklərini məhdudlaşdırmağa və yeni seçilmiş prezident Donald Trampa problemlər qoymağa yönəlib. Bu yanaşma, xüsusən də beynəlxalq müzakirələrdə iqlim mövzusunun real məqsədlərdən yayınaraq, sadəcə görüntü siyasəti həyata keçirmək nümunəsi kimi diqqəti cəlb edir.

Təəssüfləndirici haldır ki, Bayden administrasiyasının bu siyasətini Avropa İttifaqı rəhbərliyi də dəstəklədi - Avropa Komissiyasının rəhbəri Ursula Fon der Lyayenə qarşı mübarizə mövzusunda özünü lider kimi təqdim etsə də, onun daxili siyasətində əsas diqqət

Qlobal platforma yaradıldı...

ləyərək, böyük dövlətlərin məsuliyyət daşımasını təşviq etdi. Bu mövqeyimiz, ölkəmizin beynəlxalq iqlim siyasətində oynadığı fəal rolunu göstərməklə yanaşı, onun qlobal problemlərə həssas yanaşmasını bir daha sübut etdi.

P.İSMAYILOV

Fon der Lyayen bildirdi ki, Bakıda Qərbin öhdəliyi ilə bağlı məsələ əsas müzakirə predmeti olacaq - bundan yayınmağın “ən rahat” yolu isə müzakirədən qaçmaqdır. Beləliklə, COP29 sammitinə qatılmamaq Avropanın bu tədbiri siyasi təzyiq vasitəsinə çevirmək cəhdlərinin bir hissəsi idi

Baş nazir Parlamenta gəldi...

**2025-ci ilin büdcə zərfi Milli Məclisin iclasında müzakirəyə çıxarılıb
Gələn il dövlət büdcəsinin gəlirləri 38 milyard 316 milyon manat,
xərcləri isə 41 milyard 367,6 milyon manat nəzərdə tutulur**

2025-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsi Milli Məclisin plenar iclasının müzakirəsinə çıxarılıb. Noyabrın 25-dən 27-dək davam edəcək iclasın gündəliyinə 2025-ci ilin dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan məsələlər və digər qanunlara dəyişikliklər (birinci oxunuş) daxil edilib. İclasda Azərbaycanın Baş naziri Əli Əsədov və hökumət üzvləri iştirak

edirlər.

Əvvəlcə Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova Bakıda keçirilən COP29-un əhəmiyyəti haqqında fikirlərini bildirib. O qeyd edib ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Cərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası uğurla başa çatdı. Spikerin fikrincə, tədbirin iqlim dəyiş-

mələri probleminin həlli üçün göstərilən global səylərə verdiyi töhfələr haqqında hələ çox danışılacaq: "Bəşəriyyətin gələcəyi ilə bağlı olan bu dünya miqyaslı tədbiri ən yüksək səviyyədə keçirməklə, Azərbaycan istər regional, istərsə də global iqlim problemlərinin həllində lider imicini möhkəmləndirdi və yeni mötəbər toplantıların keçirilməsi imkanları

nı daha da artırdı".

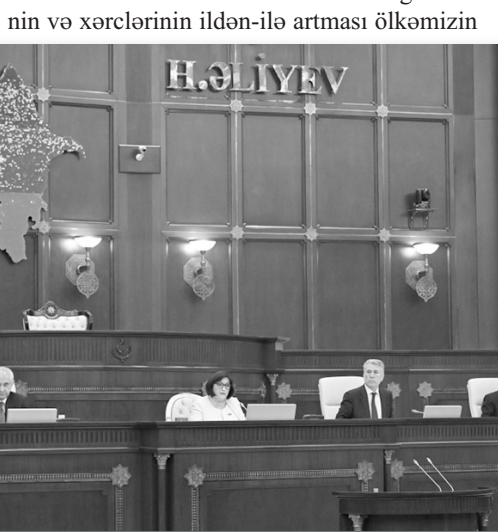
S.Qafarova COP29 çərçivəsində 16-17 noyabrda Parlamentlərarası İttifaq və Milli Məclisinin birgə təşkilatçılığı ilə Parlament Görüşü keçirildiyini xatırladı və tədbirdə milli parlamentləri, parlamentlərarası təşkilatları, habelə müxtəlif təsisatları təmsil edən 67 ölkədən 95 nümayəndə heyəti, 345 nəfər parlament təmsilçisinin iştirak etdiyini diqqətə çat-

dırıb. Parlament Görüşü çərçivəsində yeddi sessiya keçirilib, eləcə də Milli Məclislə Tolerantlıq və Sülh naminə Beynəlxalq Parlament arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Bundan başqa, COP29-da və Parlament Görüşündə iştirak etmək üçün Bakıya gəlmiş beynəlxalq parlament təşkilatlarının, bir sıra parlamentlərin sədrləri ilə Milli Məclisdə 15 ikitorəfli görüş keçirilib.

Büdcə dayanıqlılıq üzərində qurulub

Spiker daha sonra 2025-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsi barədə fikirlərini bildirib. Onun sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyevin inkişaf strategiyası ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafını təmin edir: "Arıdıcıl həyata keçirilən düşünülmüş islahatlar və strateji təşəbbüslər sayəsində Azərbaycan iqtisadi artım templərini qoruyub saxlayıb, regionun lider dövləti kimi mövqelərini daha da möhkəmləndirib. Bu il iqtisadiyyatın əsas sektorlarında mühüm uğurlar müşahidə edilir. Azərbaycan global enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində önəmli rol oynayır. Bununla yanaşı, ölkəmiz yaşıl enerjiyə keçid sahəsində irimiqyaslı layihələr həyata keçirir. Qeyri-neft sektoruna, xüsusən kənd təsərrüfatı, turizm və texnologiyalar kimi sahələrə böyük diqqət yetirilməsi ölkəmizin iqtisadi müstəqilliyini daha da möhkəmləndirir və inkişaf perspektivlərini genişləndirir. Azad edilmiş ərazilərin bərpası və ölkə iqtisadiyyatına yenidən integrasiya etdirilməsi milli gündəliyimizin ön sıralarındadır. Məqsədyönlü investisiyalar, həyata keçirilən infrastruktur, ağıllı şəhər və kənd layihələri sayəsində Qarabağ və Şərqi Zəngəzur tərəqqi və innovasiyalar mərkəzinə çevrilir. Keçmiş məcburi köçkün soydaşlarımız doğma yurdlarına dönlürlər. Sosial sahədə böyük əhəmiyyət verilir. İnsanların rifah halı daha da yaxşılaşdırılır, əmək haqları və pensiyalar artırılır, keyfiyyətli səhiyyə və təhsilin əlçatanlığı təmin edilir".

S.Qafarova deyib ki, 2025-ci ilin dövlət büdcəsi iqtisadi inkişaf, dayanıqlılıq və inklüzivlik təməlləri üzərində qurulub. Büdcə iqtisadi tə-

ardıcıl və dinamik inkişafını nümayiş etdirən ön mühüm göstəricilərdir. Gələn il üçün dövlət büdcəsinin həm gəlirləri, həm də xərcləri rekord həcmdə - müvafiq olaraq, 38,3 milyard manat və 41,4 milyard manata yaxın məbləğdə proqnozlaşdırılır. Onun sözlərinə görə, 2025-ci ilin dövlət büdcəsinin prioritetləri ölkənin milli təhlükəsizliyinin və müdafiə potensialının gücləndirilməsi, silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması, sosial müdafiə, təhsil, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və Böyük Qayıdışın həyata keçirilməsi ilə bağlı olacaq.

rəqqi ilə sosial məsuliyyətin tarazlığına əsaslanır. Və dövlət büdcəsinin gəlirləri-nin və xərclərinin ildən-ilə artması ölkəmizin

Çıxış edən parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov 2025-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsinin və büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələrinin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun tərtib edildiyini deyib. Komitə sədri diqqətə çatdırıb ki, 2025-ci il üçün dövlət büdcəsinin gəlirləri 38 milyard 316 milyon manat, xərcləri 41 milyard 367,6 milyon manat, büdcə kəsirinin yuxarı həddi isə 3 milyard 51,6 milyon manat proqnozlaşdırılır. O, təqdim edilən makroiqtisadi proqnozlar nəzərə alınaraq, büdcə layihəsinin pozitiv rəqəmlərə əsaslandığını, makroiqtisadi sabitlik şərtlərinə cavab verdiyini, gəlir və xərclərin artımla proqnozlaşdırıldığını qeyd edib. Bildirilib ki, növbəti il üçün dövlət büdcəsinin əsas xüsusiyyətlərindən biri də onun iqtisadi strategiyanın müdəcəllərinin, milli inkişaf prioritetlərinin, maliyyə ehtiyaclarının vaxtında qarşılanması nəzərə alınmasıdır. Mühüm strateji vəzifələrin daxili imkanlar hesabına reallaşdırılması, büdcə dayanıqlığının təmin edilməsi üçün fiskal və qeyri-fiskal tədbirlərin paralel həyata keçirilməsi də önəmli məsələlər hesab edilir. Büdcə layihəsinin sosialyönümlülüüyü, sənəddə müdafiə və təhlükəsizlik məsələlərinin prioritet təşkil etdiyi, dövlətin mühüm funksiyaları üçün zəruri maliyyə təminatının yaradılması da xüsusi qeyd edilib.

Əmək haqları, təqaüd və sosial müavinətlər artırılacaq

layıb ki, 2024-cü ildə də əhalinin və sahibkarların maliyyəyə çıxışının genişləndirilməsi diqqətdə saxlanılıb. Sığorta sektoru üzrə qeyd olunub ki, ötən ilin eyni dövrünə nəzərən 9 ayda sığorta haqları 9,4 faiz, sığorta ödənişləri isə 38,2 faiz artıb.

Büdcədə neftin 1 barelinin qiyməti 70 dollar nəzərdə tutulur

Sonra iclasda maliyyə naziri Samir Şərifov 2025-ci il dövlət büdcəsi haqqında geniş məlumat verib. S.Şərifov bildirib ki, 2025-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin tərtibi zamanı İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş baza proqnozu əsas götürülərək, ölkədə ÜDM-in artım tempi 3,5 faiz, qeyri-neft-qaz ÜDM-in artım tempi 4,9 faiz, orta illik inflyasiya 4,6 faiz, xam neftin 1 barelinin qiyməti 70 ABŞ dolları, təbii qazın 1 min kubmetr ixrac qiyməti 242 ABŞ dolları, manatın məzənnəsi

isə 1 dollar üçün 1,7 manat səviyyəsində qəbul edilib. 2025-ci ilin dövlət büdcəsinin xərcləri 41 milyard 367,6 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü ilə müqayisədə 1 milyard 625,3 milyon manat və ya 4,1 faiz çoxdur. Büdcə xərclərinin strukturunda cari xərclər 60,1 faiz və ya 24 milyard 845,2 milyon manat, əsaslı xərclər 34,1 faiz və ya 14 milyard 122,8 milyon manat, dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclər 5,8 faiz və ya 2 milyard 399,6 milyon manat təşkil edəcək.

Müdafiə xərcləri 8 milyard 396 milyon manat olacaq

Qeyd olunub ki, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyinin daha da möhkəmləndirilməsi, ordu quruculuğunun daha da müasirləşdirilməsinin vacibliyi nəzərə alınaraq, bu istiqamətdə xərclərin artırılması labüd hesab edilib. Buna əsasən, müdafiə və milli təhlükəsizliklə bağlı xərclər 8 milyard 396 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Bu, cari ilin proqnozuna nisbətən 1 milyard 270 milyon manat çoxdur. Bununla yanaşı, layihədə silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılması məsələləri də diqqətdə saxlanılıb. Növbəti ilin prioritet xərclərində xüsusi önəm verilən işğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdışın təmin edilməsi, şəhər və kəndlərin yenidən qurulması və bərpası, həmin ərazilərdə müasir infrastrukturların yaradılması məqsədilə 4 milyard manat vəsait nəzərdə tutulub.

Diqqətə çatdırılıb ki, vətəndaşların rifahının yaxşılaşdırılması, sosial müdafiəsinin təmin edilməsi də növbəti ildə prioritet məsələlər olaraq nəzərdə saxlanılır. Belə ki, 2025-ci il üçün dövlət büdcəsinin sosialyönlü xərcləri 2024-cü ilə müqayisədə 1 milyard 370 milyon manat və ya 8,8 faiz artırılaraq 16 milyard 909,7 milyon manata çatdırılır. Əməkhaqqı, pensiya və sosial müavinətlər, ünvanlı sosial yardım və təqaüd xərcləri üzrə minimum əməkhaqqı, minimum pensiya, minimum ehtiyac meyarı, yaşayış minimumunun artımları üçün müvafiq məbləğdə vəsait nəzərdə tutulub. Əhalinin sosial cəhətdən həssas qruplarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xidmət edən sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri üçün 4 milyard 812 milyon manat vəsaitin ayrılması planlaşdırılır. Bir sıra təqaüdlərin maliyyələşdirilməsi üçün 1 milyard 943 milyon manat, ünvanlı dövlət sosial yardımların verilməsi üçün 457 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılır.

Ölkəmiz global iqtisadiyyatda mövqelərini gücləndirməkdədir

İclasda iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbarov çıxış edərək ölkədə həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının təmin edilməsi, makroiqtisadi sabitliyin və maliyyə dayanıqlığının daha da möhkəmləndirilməsindən danışdı. O, iqtisadi inkişaf və təhlükəsizlik sahəsində dövlət siyasətinin prioritetlərinin və məqsədlərinin həyata keçirilməsi üçün lazımı şəraitin yaradıldığını qeyd edib. Nazirin sözlərinə görə, cari ilin oktyabr ayında Beynəlxalq Valyuta Fondu dünya iqtisadiyyatının artım tempini cari və növbəti ildə 3,2 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırır. Azərbaycan iqtisadiyyatı isə həm son illərdə, həm də cari ildə dayanıqlı inkişaf nümayiş etdirir. Adambaşına düşən ümumi daxil məhsul COVID-dən əvvəlki dövrdə, 2019-cu ildə təxminən 4850 dollar təşkil etdiyi halda, 2024-cü ilin yekunu üzrə bu göstəricinin

7200 dollar ətrafında olacağı gözlənilir.

M.Cəbarov deyib ki, son illər ölkəmiz global iqtisadiyyatda mövqelərini gücləndirməkdədir. Ölkəmiz enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində də etibarlı tərəfdaşa çevrilib. Azərbaycan qazı Avropanın 12 ölkəsinə ixrac edilib. Onun sözlərinə görə, neftin bir barelinin qiymətinin 2025-ci ildə 70 dollar olsa da, 2026-2028-ci illərdə 65 dollar olacağı proqnozlaşdırılır.

Sonra Mərkəzi Bankın sədri Taleh Kazimov çıxış edib. Bank sektorunun dayanıqlığı və sabitliyi barədə göstəriciləri diqqətə çatdıran Mərkəzi Bankın sədri vurğu-

Bildirilib ki, büdcə layihəsində təhsil xərclərinə 4 milyard 946,1 milyon manat proqnozlaşdırılır və bu, 2024-cü ilə müqayisədə 395,7 milyon manat və ya 8,7 faiz çoxdur. Elmin maliyyələşdirilməsi üçün 244,4 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılır ki, bu da 2024-cü ilə müqayisədə 8,3 milyon manat və ya 3,5 faiz çoxdur. Səhiyyə xərcləri üçün 1 milyard 999,4 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur ki, bu, 2024-cü ilə müqayisədə 133 milyon manat və ya 7,1 faiz çoxdur. Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət sahələrinin maliyyələşdirilməsinə nəzərdə tutulan xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 1,5 faiz olmaqla 635,3 milyon manat təşkil edəcək.

Büdcə gəlirlərinin 51 faizi qeyri-neft-qaz sektorunun payına düşür

Dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya) xərcləri üçün 2 milyard 685,4 milyon manat nəzərdə tutulub. Tikinti, bərpa, yenidənqurma, əsaslı təmir və müxtəlif əsaslı alışıların həyata keçirilməsi üçün 1 milyard 662,3 milyon manat, kənd təsərrüfatı, mənzil və kommunal təsərrüfatı, ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə cəmi olaraq 1 milyard 953,8 milyon manat, nəqliyyat və rabitə xərcləri üçün 515,6 milyon manat vəsait ayrılacaq.

Layihəyə əsasən, 2025-ci il üçün dövlət büdcəsinin gəlirləri 38 milyard 316 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2024-cü ilin proqnozu ilə müqayisədə 1 milyard 928

milyon manat və yaxud 5,3 faiz çoxdur. Gəlirlərin 49 faizi və ya 18 milyard 773 milyon manatı neft-qaz sektorunun, 51 faizi və ya 19 milyard 543 milyon manatı qeyri-neft-qaz sektorunun payına düşür.

2025-ci il üçün dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi 3 milyard 51,6 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub. Dövlət büdcəsi kəsirinin ÜDM-də xüsusi çəkisi 2,4 faiz təşkil edəcək.

2025-ci il üçün icmal büdcəsinin gəlirləri 43 milyard 910,5 milyon manat, xərcləri 47 milyard 589,4 milyon manat proqnozlaşdırılır, icmal büdcənin kəsiri isə 3 milyard 678,9 milyon manat təşkil edəcək.

Hesablama Palatası gələn ilin büdcəsinə müsbət rəy verib

T.Kazimov deyib ki, 2025-ci il və ortamüddətli dövrə təqdim edilən makrofiskal cədvəyə qarşı duran əsas vəzifələrə cavab verir. Bura sosial rifahın gücləndirilməsi, iqtisadi inkişafın dəstəklənməsi, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin artırılması və azad olunmuş ərazilərin bərpası daxildir. O, ortamüddətli dövr ərzində dövlət büdcəsinin fiskal qayda çərçivəsində tərtibini və büdcə qaydasında müəyyən olunmuş meyarların gözlənilməsinə müsbət qiymətləndirib. Diqqətə çatdırılıb ki, növbəti ildə ölkədə maliyyə sabitliyinin qorunması, rəqəmsal dövlətin genişləndirilməsi, maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi və digər məsələlər növbəti ildə də Mərkəzi Bankın prioritetləri olacaq.

Çıxış edən Hesablama Palatasının

sədri Vüqar Gülməmmədov 2025-ci il üçün dövlət büdcəsi layihəsinə dair Palatanın rəyini səsləndirib. O,

büdcə parametrlərini formalaşdırılacaq makroiqtisadi proqnozlar, habelə büdcə parametrlərinin layihələndirildiyi dövrdə ölkədə makroiqtisadi meyllər barədə söz açıb. V.Gülməmmədov büdcə zərfinə daxil edilən sənəd və göstəriciləri "Büdcə sistemi haqqında" qanuna, büdcə zərfinin "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"na uyğun olduğunu, büdcə sənədləşməsinin beynəlxalq təcrübəyə əsaslandığını deyib.

İclasda digər çıxışlar zamanı da gələn ilin dövlət büdcəsinin əhəmiyyətindən bəhs olunub.

Qeyd edək ki, müzakirələr noyabrın 26-da davam etdiriləcək.

Nardar BAYRAMLI

İnteqrasiyalı idarəetmə modeli

Naxçıvanın elektrik və su təsərrüfatlarında idarəetmənin təkmilləşdirilməsi şəffaflığı və hesabatlılığı da artıracaq

Prezident İlham Əliyevin elektrik enerjisi və su təchizatı sahələrində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və bununla əlaqədar bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında imzaladığı müvafiq formala əsasən, hər iki sahədə idarəetmə fəaliyyəti mərkəzi icra hakimiyyəti strukturlarının tabeliyinə verilmiş həyata keçiriləcək. Belə ki, bundan sonra Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir və Şirvan şəhərləri ilə yanaşı, Naxçıvan şəhərində də istehlakçıların su təminatı xidmətləri muxtar respublikanın müvafiq qurumu tərəfindən deyil, birbaşa Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin tabeliyindəki İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidməti tərəfindən göstəriləcək.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl dövlət başçısının imzaladığı müvafiq sərəncama əsasən, "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadəyə dair Milli Strategiya" sənədi təsdiq edilib. Strategiya su ehtiyatlarının artırılmasını, keyfiyyətli içməli su və suvarma suyu ilə təminatın yaxşılaşdırılmasını ilə bağlı kompleks tədbirləri əhatə etməklə yanaşı, həmin sahədə xidmətlərin təkmilləşdirilməsi və idarəetmənin müasirləşdirilməsini nəzərdə tutur. Bu isə o deməkdir ki, 2024-2027-ci illəri əhatə edən birinci mərhə-

lədə su sektorunda idarəetmənin təkmilləşdirilməsi vahid siyasət çərçivəsi əsasında aparılmalıdır. Həmin ssenariyə

Naxçıvanın su ehtiyatlarının yenidən qiymətləndirilməsi, su təsərrüfatı obyektlərinin genişləndirilməsi və su itkilərinin azaldılması və digər məsələlər mərkəzləşdirilmiş tədbirlər planı üzrə həyata keçiriləcək

əsasən, Naxçıvanın da su ehtiyatlarının yenidən qiymətləndirilməsi, su təsərrüfatı obyektlərinin genişləndirilməsi və su itkilərinin azaldılması və digər məsələlər mərkəzləşdirilmiş tədbirlər planı üzrə həyata keçiriləcək.

Eyni zamanda, muxtar respublikanın enerji təsərrüfatının da müasir meyarlara uyğun idarə edilməsi yeni çağırışlardan qaynaqlanan institusional prinsiplər kimi müəyyən edilib. Yeni yanaşmaya əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Energetika Agentliyinin funksiyalarının aidiyyəti üzrə "Azərenerji" və "Azərişiq" ASC-lərə ötürülməsi nəzərdə tutulur. Bununla əlaqədar hökumətə elektrik enerjisi sahəsində bu idarəetmə strukturizasiyasının formalaşdırılması və tənzimlənməsi sahəsində tədbirlər həyata ke-

çirmək tapşırılıb.

Mütərəqqi təcrübə göstərir ki, regionların, şəhər və kəndlərin sosial-iqtisadi inkişafında çevik və səmərəli yanaşmaların və innovativ həllərin tətbiqi əsas şərtlərdən biridir. Məhz bu kontekstdən tam şəxələndirilmiş və fasiləsiz ekoloji təmiz elektrik enerjisi istehsalının təmin edilməsi, keyfiyyətli və dayanıqlı su təminatı sisteminin qurulması, beynəlxalq göstəricilərə uyğun səmərəlilik və keyfiyyət standartlarının, effektiv və rəqəmsal kommunal in-

frastrukturların yaradılması ölkəmizin

qarşısında duran müasir çağırışlardandır. Bütün sahələr kimi kommunal sektorlarda da yüksək texnologiyalardan istifadənin ge-

Muxtar respublikanın enerji təsərrüfatının da müasir meyarlara uyğun idarə edilməsi yeni çağırışlardan qaynaqlanan institusional prinsiplər kimi müəyyən edilib. Yeni yanaşmaya əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Energetika Agentliyinin funksiyalarının aidiyyəti üzrə "Azərenerji" və "Azərişiq" ASC-lərə ötürülməsi nəzərdə tutulur

nişləndirilməsi məqsədilə dünyanın aparıcı ölkələrində müvəffəqiyyətlə sınaqdan çıxmış hüquqi, iqtisadi, təşkilati və texniki sahələrdə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti daha da aktuallaşıb.

Məhz bu meyar və prinsiplərə uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının enerji və su təchizatının daha da yaxşılaşdırılması, xidmətlərin inkişaf etdirilməsi, optimallaşdırılması və rasionallaşdırılması üçün tədbirlər gö-

rülməsinə ehtiyaclar yaranıb. Bununla yanaşı, müvafiq institusional və peşəkar bacarıqların təkmilləşdirilməsi işlərinin həyata keçirilməsi istiqamətində islahatların aparılması həmin çağırışların tələblərindən biridir. Bütün bu sistemli və kompleks idarəetmə yanaşması muxtar respublikada kommunal xidmət sektorlarında idarəetmənin keyfiyyətinin və səmərəliliyinin yüksəlməsinin möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. Yeni idarəetmə sistemi hər iki sahədə dəyişikliklər gətirəcək, su və elektrik enerjisi təsərrüfatlarında optimallaşdırmanı artıracaq, habelə dövlət-özel tərəfdaşlığının inkişafına imkan yaradacaq. Ən əsası isə bu sektorlarda şəffaflığın və hesabatlılığın daha da artması təmin olunacaq.

Beləliklə, su və elektrik enerjisi təsərrüfatlarının xidmət çeşidlərinin vahid bir institusional çərçivəyə söykənməsi, nəzarət mexanizminin əlaqələndirilməsi və inteqrasiyalı idarəetmə modelinin qurulması kommunal sektorda aparılan islahatların növbəti fazası olmaqla, vətəndaşların keyfiyyətli xidmətlərə çıxışını təmin edəcək.

ELBRUS

Dəmir yollarının iqlim öhdəliyi

Azərbaycan 2030-cu ilə qədər dəmir yolunda karbon emissiyasını tam minimallaşdırmağı hədəfləyib

Qlobal iqlim böhranı və artan ekoloji tələblər dayanıqlı nəqliyyat sisteminin yaradılmasını da aktuallaşdırır. Hazırda dünya üzrə karbon qazı emissiyasının 24 faizi nəqliyyat sisteminin payına düşür. Ona görə də, nəqliyyatın de-karbonizasiyası COP ailəsinin əsas diqqət mərkəzində dayanan məsələlərdən biridir. Nəqliyyatın ənənəvi yanacaqdan imtina edərək ekoloji təmiz enerjiyə keçidində ölkələr öz təcrübə və texnoloji imkanlarını bölüşür, bir-birinə yardım etməyə çalışır. COP29 çərçivəsində "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC (ADY) və Beynəlxalq Dəmir Yolları İttifaqının (UIC) birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "Nəqliyyat dəhlizləri ilə dayanıqlı gələcək doğru: İqlim siyasətində dəmir yolları" adlı tədbirin də əsas məqsədi iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizədə müxtəlif ölkələri nəqliyyatın, o cümlədən dəmiryol şəbəkəsinin karbon emissiyasının azaldılmasında rolunu artırmağa dəvət etmək olub. ADY ilə UIC arasında imzalanan "Dəmir yollarının iqlim öhdəliyi" sənədi isə ölkəmizin global iqlim çağırışlarından irəli gələn həll yollarında iştirakının artırılmasını nəzərdə tutur.

Dəmir yolu karbon emissiyasında ən az paya malik sektordur

Tədbirdə vurğulandığı kimi dəmir yolu karbon emissiyalarının azaldılması və təmiz enerjiyə keçiddə ən mühüm nəqliyyat platformalarından biridir. Eyni zamanda, bu nəqliyyat sektoru enerjiyə qənaət edən sahə kimi diqqəti cəlb edir. Dəmir yolu nəqliyyatı digər nəqliyyat vasitələri ilə müqayisədə xeyli az karbon emissiyası edir və ekoloji təmiz nəqliyyat vasitəsi hesab edilir. Belə ki, sərnişin qatırı hər kilometrə 14 qram karbon buraxdığı halda, digər nəqliyyat növləri bundan 10-20 dəfə çox karbon qazı emissiya edir. Bundan əlavə, dəmir yolu infrastrukturunun inkişafı nəqliyyat sıxlığını azaltmağa kömək edir ki, bu da öz növbəsində karbon qazı tullantılarının azaldılmasına gətirib çıxarır.

Ekoloji təmiz nəqliyyat infrastrukturunun yaradılması təşəbbüsləri Azərbaycanın dəmir yolu administrasiyasının da gündəliyində başlıca yer tutur. Ölkəmiz 2023-cü ildə BMT-nin Qlobal Sazişinə üzv olaraq bu istiqamətdə beynəlxalq tələblərlə birgə mübadilələrə xüsusi yer ayırıb, dəmir yolunda müvafiq diaqnostikani aparıb və nəticələri əks etdirən "Dayanıqlılıq hesabati" hazırlayaraq təqdim edib. Eləcə də, hökumətin məqsədyönlü proqramları çərçivəsində yaşıllıq ekosistemin qurulmasını gücləndirib. Bu tədbirlər dəmir yolu nəqliyyatının enerji səmərəliliyində rolunu artırır, eyni zamanda, emissiyalarda payını xeyli azaldıb. Dəmiryol şəbəkəsinin 63 faizi elektrifikasiya edilmiş və bərpaulunan enerjinin potensialından geniş istifadə edilib. 2023-cü ildən etibarən ADY enerji istehlakını 5 faiz, təbii qaz istehlakını 16 faiz, su sərfiyyatını 23 faiz, karbon emissiyasını isə 9 faiz azaltmağa müvəffəq olub. Hazırda bu nəqliyyat

sektorunun ölkə üzrə ümumi enerji istehlakında payı 0,12 faiz təşkil edir, istilik effekti yaradan qazların emissiyasının isə 0,5 faizdən az hissəsi bu sahənin payına düşür. Azərbaycanın dəmir yolu nəqliyyatının global emissiyada payı isə 0,1 faizdir.

Ancaq buna baxmayaraq, global iqlim alyansının fəal üzvü olan Azərbaycan öz nəqliyyat infrastrukturalarını "yaşıllaşdırır" və nəqliyyatın bütün seqmentlərində karbon emissiyalarını minimallaşdırmağa çalışır. Məhz bu strategiyaya əsasən, aşağı karbonlu neytral dəmir yolu nəqliyyat sistemi qurulması hədəflənib. Dəmir yolu nəqliyyatı "yaşıl hədəf"lərə uyğun olaraq infrastrukturların rəqəmsallaşdırılması, infrastrukturların tamamilə elektronlaşdırılması, infrastrukturların tamamilə elektronlaşdırılması qarşısında duran əsas çağırışlardır. ADY-nin 2030-cu ilə qədər strategiyasında "yaşıl

Qlobal iqlim alyansının fəal üzvü olan Azərbaycan öz nəqliyyat infrastrukturalarını "yaşıllaşdırır" və nəqliyyatın bütün seqmentlərində karbon emissiyalarını minimallaşdırmağa çalışır. Məhz bu strategiyaya əsasən, aşağı karbonlu neytral dəmir yolu nəqliyyat sisteminin qurulması hədəflənib. Dəmir yolu nəqliyyatı "yaşıl hədəf"lərə uyğun olaraq infrastrukturların rəqəmsallaşdırılması, infrastrukturların tamamilə elektronlaşdırılması qarşısında duran əsas çağırışlardır

maliyyələşmə" imkanlarından istifadə etməklə dayanıqlılıq layihələrinin icrasını daha da artırılması və karbon emissiyasının tam minimallaşdırılması nəzərdə tutulur.

Çin və Türk dövlətləri ilə "yaşıl nəqliyyat" əməkdaşlığı

Qeyd edək ki, COP29 sessiyası çərçivəsində keçirilən digər panel iclaslarında və görüşlərdə də Azərbaycanın strateji nəqliyyat, o cümlədən dəmir yolu tranzitlərində mühüm rolu və mövqeyinə diqqət çəkilib. Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, Çin və digər ölkələrin təmsilçiləri ilə aparılan çoxsaylı diskussiyalarda bey-

yolu ilə səmərəliliyin yaxşılaşdırılması, təmiz ekoloji nəqliyyat şəbəkələrinin yaradılması məsə-

Qeyd edək ki, xarici maliyyə institutları da Azərbaycana "yaşıl dəmir yolu" seqmentində dəstək vermək niyyətindədir. Məsələn, Asiya İnkişaf Bankının (AİB) nəqliyyat sektoru ofis sektorları qrupunun direktoru Ceymi Lezer bildirib ki, bank Azərbaycanın dəmir yolunun müasir texnologiyaların tətbiqində dəstəkləyici missiyasını göstərəcək. Ötən illər ərzində

lələri müzakirə olunub. Azərbaycanın strateji coğrafi mövqeyi və nəqliyyat-tranzit dəhlizlərinin şəxələndirilməsində xüsusi təşəbbüskarlığı yüksək qiymətləndirilən Orta Dəhlizin "yaşıl koridor" a çevrilməsi istiqamətində atdığı addımların əhəmiyyəti vurğulanıb. Özbəkistan və Qazaxıstan bu sahədə birgə mübadilənin inkişaf etdirilməsinin vacibliyinə toxunub.

dəmir yolu infrastrukturunun müasirləşdirilməsində aparıcı donor kimi yer alan AİB Sumqayıt-Yalama dəmir yolu xəttinin yenidən qurulmasına 150 milyon dollar kredit ayırıb, dəmir yolu sektorunun maliyyə davamlılığının artırılması üzrə həyata keçirilən islahatların dəstəklənməsi məqsədilə 2017-ci ildə bank tərəfindən "Dəmir yolu sektorunun inkişafı proqramı" çərçivəsində 250 milyon dollar məbləğində krediti təmin edib.

Hazırda Azərbaycanın dəmir yolu sektorunda de-karbonizasiya ilə bağlı təşəbbüslərə qoşulan Asiya Bankı ötən ay COP29 ərəfəsində keçirilən görüşlərdə "Gələcək üçün dayanıqlı nəqliyyat" proqramı üzrə ölkəmizlə əməkdaşlığa dair memorandum imzalayıb. Sənəd nəqliyyat sisteminin ekoloji tələbatlara uyğunlaşdırılması, dəmir yolunun enerji səmərəliliyinin artırılması və "yaşıl nəqliyyat" sahələrində yeni baxışları əks etdirir. Bu yanaşmaya əsasən, AİB "Şimal-Cənub" və Orta Dəhliz çərçivəsində dəmir yolu sektorunda infrastrukturların rəqəmsallaşdırılması və "yaşıl tranzit" prinsiplərinin tətbiqində ölkəmizə zəruri maliyyə dəstəyini göstərəcək.

E.CƏFƏRLİ

İxracın yeni polad magistralı

Azərbaycan - Çin ticarət əlaqələri tarixində ilk dəfə olaraq ixrac yükləri Bakıdan dəmir yolu nəqliyyatı ilə Çinə yola salımb. Belə ki, Orta Dəhliz beynəlxalq nəqliyyat marşrutu ilə Azərbaycanın Çinə ixrac yüklərinin çatdırılması təmin edilib. Yola düşən 62 ədəd 40 futluq konteynerdən ibarət

“Bakı-Sian” ilk ixrac blok qatırı Qazaxıstan üzərindən Çinin ən böyük quru limanlarından biri olan Sian Limanına çatdırılacaq. Layihə çərçivəsində ilkin olaraq 2024-cü ilin sonunadək ümumilikdə 15 min ton, yeni 600 konteyner ixrac yükünün bu marşrut sxemi üzrə Çinə göndərilməsi nəzərdə tutulub.

Ölkəmizin ilk ixrac mallarının Orta Dəhliz vasitəsilə Çinə start götürməsi yeni tranzit başlanğıcı olmaqla, mühüm iqtisadi-geocoğrafi hadisə hesab edilə bilər. Bu, Azərbaycanın qətiyyətlə və böyük iradə ilə neçə ildir ki, çalışdığı “Bir kəmə, bir yol” layihəsinin ən strateji halqası olan Orta Dəhliz nəqliyyat

dəhlizinin polad magistralının ikitərəfli işə düşməsi deməkdir. Respublikamız Şərq-Qərb layihəsinə qoşulduqdan sonra öz nəqliyyat infrastrukturalarını ötən illərdə tam yeniləşdirib və Xəzər dənizində ən böyük ticarət qovşağı olan Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanı inşa edib, Ələt Azad İqtisadi Zonasını

yaradıb və dəmir yolları infrastrukturunu tamamilə Xəzər-Mərkəzi Asiya-Orta Dəhliz blokuna inteqrasiya etmək üçün böyükhəcmli investisiyalar xərcləyib. Bu çoxşaxəli nəqliyyat strategiyasını reallaşdırmaqla Orta Dəhlizi tamamilə Cənubi Qafqaza qovuşdurub.

Çinə dəmir yolu ilə ixrac başlanması nə vəd edir?

Çinə ilk ixrac qatarının hərəkəti başlanması, ilk növbədə, Azərbaycanın ixrac potensialını yeni səviyyəyə çıxaracaq, iki ölkə arasında əmtəə dövriyyələrini artıracaq. Hazırda Asiya nəhəngi ilə Azərbaycan arasında iqtisadi-ticarəti münasibətlərin dinamika olduqca qənaətbəxşdir və 2024-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında qarşılıqlı mal mübadiləsinin həcmi 3 milyard dolları ötüb. İlin sonunda bu rəqəmin 3,5 milyard dolları keçəcəyi gözlənilir. Ticarət dövriyyəsində Azərbaycanın Çinə ixracının həcmi təxminən 100-150 milyon

dollara bərabərdir. Yeni ixrac kəməli ölkəmizin daha çox mal göndərməsinə səbəb olacaq. İndiyə qədər Orta Dəhlizlə mallar birtərəfli qaydada göndərilirdisə, yalnız idxal fəaliyyəti ilə məşğul olanlar imkanlardan faydalanırdısa, bundan sonra ikitərəfli hərəkət sxemi əsasında ixrac subyektləri də hərəkətin tranzitinə qoşulacaq. Eyni zamanda, əvvəllər Azərbaycanın Çinə və

Yola düşən 62 ədəd 40 futluq konteynerdən ibarət “Bakı-Sian” ilk ixrac blok qatırı Qazaxıstan üzərindən Çinin ən böyük quru limanlarından biri olan Sian Limanına çatdırılacaq. Layihə çərçivəsində ilkin olaraq 2024-cü ilin sonunadək ümumilikdə 15 min ton, yeni 600 konteyner ixrac yükünün bu marşrut sxemi üzrə Çinə göndərilməsi nəzərdə tutulub

Asiya regionuna ixracı Gürcüstanın Qara dəniz limanları vasitəsilə aparılırdısa, hazırda bu

ixracatçılar üçün qısa və asan, daha sərfəli tranzit xətti ilə Çinə mal aparmaq əlverişli olduğundan ticarət stimullaşacaq.

lirdisə, yalnız idxal fəaliyyəti ilə məşğul olanlar imkanlardan faydalanırdısa, bundan sonra ikitərəfli hərəkət sxemi əsasında ixrac subyektləri də hərəkətin tranzitinə qoşulacaq. Eyni zamanda, əvvəllər Azərbaycanın Çinə və

və yük daşımaqlarının həcmi artıracaq. Məlumdur ki, Orta Dəhliz Çindən gələn yüklərin Qazaxıstan-

Xəzər dənizi vasitəsilə 15 milyon ton yükə qədər artırılacaq. Bu isə Azərbaycanın Orta Dəhlizdə və beynəlxalq nəqliyyat-logistika qovşaqlarında strateji

Yeni dayanacaq Zəngəzur dəhlizidir

Perspektiv isə daha ümidverici potensiallardan xəbər verir. Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqlar fonunda bölgənin coğrafiyası və logistika xəritəsi dəyişməkdədir, Zəngəzur dəhlizinin Orta Dəhliz zəncirinə qoşulması üçün səylər gücləndirilib. Zəngəzur dəhlizi Çin və Mərkəzi Asiya ölkələri

ixrac malları birbaşa qatarlarla Çinə daşınması bölgənin əhəmiyyətini də artıracaq. Həmin bölgədə güclü sənaye və aqrar potensialları var və hazırda bir neçə sənaye müəssisəsi faktiki olaraq fəaliyyətini ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiya edib. Ağdam Sənaye Parkındakı 5 sənaye müəssisəsi bir

Azərbaycan Orta Dəhliz vasitəsilə Çinə malların ixracına başlayıb

ilə Avropa ölkələri arasında nəqliyyat əlaqələrinin şaxələndirilməsini təmin edəcək ən qısa dəhliz hesab olunur.

Hazırda bölgədə qurulan dəmir yolu şəbəkələri demək olar ki, yekunlaşmaqdadır. Yaxın vaxtlarda bu işlər tam başa çatdıqdan və nəqliyyat qovşaqları vahid bloka inteqrasiya olunduqdan sonra Zəngəzurdakı resursların da dünya bazarına sözügedən dəhlizlə çıxarılması mümkün olacaq. Azad ərazilərdə çalışan biznesin

neçə ay əvvəl istehsalat başlayıb. Cəbrayıldakı “Araz Vadisi İqtisadi Zonası” Sənaye Parkında da yaxın günlərdə sənaye istehsalı öz töhfələrini verəcək. Eləcə də bölgədə, kənd təsərrüfatı klasterləri qurulmaqdadır.

Bütün bunlar Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun iqtisadi imkanlarını səfərbər edərək malların Orta Dəhlizlə birbaşa uzaq Şərqə və Çinə ixracını təmin edəcək, həmçinin Azərbaycanın iqtisadi gücünü daha da artıracaq.

E.CƏFƏRLİ

Əvvəllər Azərbaycanın Çinə və Asiya regionuna ixracı Gürcüstanın Qara dəniz limanları vasitəsilə aparılırdısa, hazırda bu əməliyyatları paralel olaraq Azərbaycan Dəmir Yolu, Abşeron Logistika Mərkəzi, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı və “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” də qoşulacaq

“Birgə Bəyannamə”nin əsas bəndlərindən biri...

qurulması haqqında Birgə Bəyannamə”nin əsas bəndlərindən biri olan ikitərəfli iqtisadi əlaqələrin artırılmasını da təşviq edəcək. Azərbaycanın Çinə ixrac yüklərinin Orta Dəhlizlə daşınması digər region ölkələrinin də bu zəncirə qoşulması sayəsində Şərq-Qərb dəhlizinin rentabelliğini

dan keçərək Xəzər dənizinə, Azərbaycana və oradan da Gürcüstan və Türkiyə üzərindən Avropadakı son

Perspektiv isə daha ümidverici potensiallardan xəbər verir. Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqlar fonunda bölgənin coğrafiyası və logistika xəritəsi dəyişməkdədir, Zəngəzur dəhlizinin Orta Dəhliz zəncirinə qoşulması üçün səylər gücləndirilib. Zəngəzur dəhlizi Çin və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Avropa ölkələri arasında nəqliyyat əlaqələrinin şaxələndirilməsini təmin edəcək ən qısa dəhliz hesab olunur

təyinat ölkələrinə çatmasına imkan yaradır. Hesablamalara görə, “Bir kəmə, bir yol” layihəsi tam işə düşdükdən sonra hazırda il ərzində

mövqeyini möhkəmləndirəcək, həmçinin ölkəmizin dünya ticarət sistemində inteqrasiyasını sürətləndirəcək.

Tarixi bilməmək, yoxsa siyasi qərəz?

Səfir sıradan bir adam deyil, öz ölkəsinin başqa bir dövlətdə və yaxud beynəlxalq təşkilatda elçisi kimi rəsmi statusa malikdir. Onun müxtəlif tribunallardan ifadə etdiyi

Fransa səfiri absurd paylaşımı ilə nə demək istəyib?

fikirilər də çox doğru olaraq təmsil etdiyi dövlətin mövqeyi anlamında

qəbul olunur. Bu mənada Fransanın Ermənistandakı səfiri Olivye De-

notininin X sosial şəbəkəsində İranın Qərbi Azərbaycan vilayətinin

xəritəsini paylaşması ciddi suallar doğurur. Birmənalı şəkildə demək mümkündür ki, səfirin absurd paylaşımı onun daşdığı yüksək diplomatik vəzifəyə adekvat deyil.

Qarayaxma kampaniyasının tərkib hissəsi

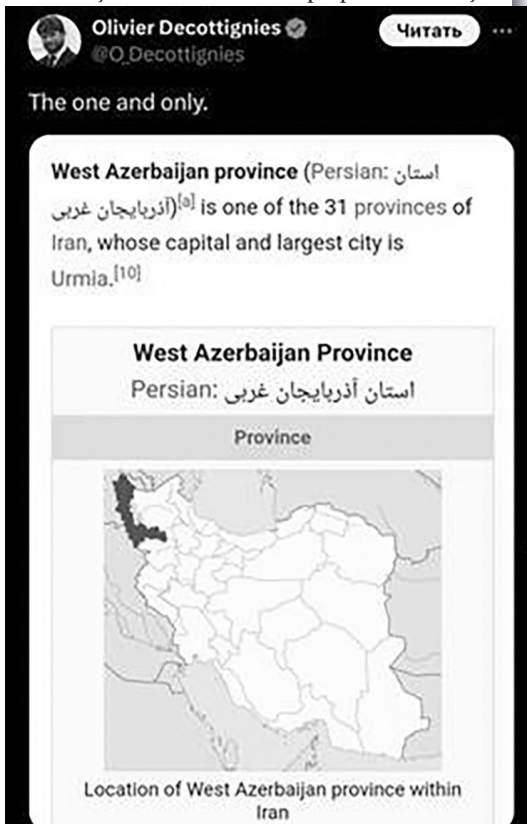
Olivye Dekotini İranın Qərbi Azərbaycan vilayətinin xəritəsini “Tək və yeganə” şərhini paylaşmış. Səfirin bu paylaşımı xoş niyyətlə deyil, siyasi qərəzlə etdiyi ortadadır. Məlumdur ki, Azərbaycan ədalət və beynəlxalq hüquq normalarından çıxış etməklə rəsmi Parisin hələ də Afrikada, dənizsəfir ərazilərdə ən eynibəzər formada həyata keçirdiyi neokolonializm siyasətinə qarşı kəskin siyasi iradə ortaya qoyur. Ölkəmiz o mövqedən çıxış edir ki, müstəmləkəçilik keçmiş qalıqdır və müasir dünyada bu üzqarası siyasətdən imtina olunmalıdır. Məhz Azərbaycanın təklifləri əsasında yaradılan Bakı Təşəbbüsü Qrupunun (BTQ) səmərəli fəaliyyətinin nəticəsi olaraq rəsmi Parisin müstəmləkə ölkələri ətrafında qurduğu informasiya blokadaı aradan qalxıb. Buna görə də həm də erməni lobbisinə güclü şəkildə bağlı olan Yelisey Sarayı Azərbaycana qarşı qısqanclıq, heyifçixmə zəminində qarayaxma kampaniyası aparır. Səfirin bəhs olunan paylaşımı məhz bu kontekstdə dəyərləndirilməlidir.

İrəvana səfir təyinatı alan Olivye Dekotinin regionun tarixindən bixəbər olması ağılabat deyil. Bəhs olunan coğrafiyanın tarixi ilə bağlı faktlar internet resurslarında hər kəsə

açıqdır. Səfirin də faktları öyrəndiyinə heç bir şübhə yoxdur. Ancaq o, xəritəni tarixi həqiqətlər işığında deyil, Yelisey Sarayının, şəxsən Makronun Ermənistan və Azərbaycana münasibətinə uyğun məzmununda şərh verməklə paylaşmış. Səfirin bu paylaşımı bir tərəfdən Azərbaycan-İran münasibətlərinə kölgə salmaq istəyib. Ölkələr, xalqlar arasında ədavət toxumu səpmək Yelisey Sarayına xas olan bir ənənədir. Digər tərəfdən, Olivye Dekotini izləyicilərinə son vaxtlarda intensivləşən, beynəlxalq müstəviyə çıxarılan “azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycana dönüşü” müzakirələrinin əsası olmadığı fikrini aşılamaq istəyir.

Bu tezis də Yelisey Sarayından gəlir. Rəsmi Paris zamanında tarixi yurd yerlərindən zorla deportasiya edilmiş azərbaycanlıların və onların varislərinin Qərbi Azərbaycana qayıtmaq istəklərini Azərbaycanın Ermənistanla qarşı ərazi iddiaları sərgiləməsi məzmununda təqdim edir. Halbuki, Azərbaycan heç bir qonşu dövlətə, o cümlədən də Ermənistanla qarşı ərazi iddiaları sərgiləmir. Soydaşlarımızın geri dönmək - Qərbi

Azərbaycana qayıtmaq hüququ isə mütləq qaydada tanınmalıdır. Ermənistan hakimiyyəti onların ləyaqətli şəkildə öz tarixi torpaqlarına dönüşü-

nə şərait yaratmalıdır. Yelisey Sarayı, səfir həm də onu bilməlidir ki, bu, beynəlxalq hüququn yaratdığı bir məsuliyyətdir.

Səfirə kiçik xatırlatma

Qeyd etdiyimiz kimi, Qərbi Azərbaycan coğrafiyasının tarixi ilə bağlı məlumatlar hər kəsə açıqdır. Ancaq

5 dekabr Qərbi azərbaycanlıların 1987-1991-ci il deportasiyasının anım günüdür. Bu münasibətlə Qərbi Azərbaycan İcmasının “Qayıdış hüququ - Ermənistandan zorla çıxarılan azərbaycanlılar üçün ədalətin təşviqi” mövzusunda dekabrın 5-i və 6-sı ikinci beynəlxalq konfransı keçiriləcək.

əgər düşünsək ki, Olivye Dekotini tarixdən bixəbərdir, ona kiçik xatırlatmalar da edə bilərik. Beləliklə, 1918-

ci ildə təzə yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti özünün ilk qərarlarından biri ilə tarixi şəhərimizi - İrəvanı Ermənistan faktiki olaraq hədiyyə edib. Bundan iki il sonra - 1920-ci ildə sovet hökumətinin qərarı və erməni millətçilərinin təkidli bizi digər tarixi torpağımız Zəngəzur da Azərbaycandan alınaraq Ermənistanla birləşdirilib. Qərbi Azərbaycan olan soydaşlarımız nəvbəti faciəni 1948-1953-cü illərdə baş verən deportasiya zamanı yaşayıblar. Və nəhayət azərbaycanlılar ötən əsrin səksəncinci illərinin sonlarından başlayaraq sonuncu və sayca dördüncü deportasiyaya məruz qalıblar. Yeri gəlmişkən, 5 dekabr Qərbi azərbaycanlıların 1987-1991-ci il deportasiyasının anım günüdür. Bu münasibətlə Qərbi Azərbaycan İcmasının “Qayıdış hüququ - Ermənistandan zorla çıxarılan azərbaycanlılar üçün ədalətin təşviqi” mövzusunda dekabrın 5-i və 6-sı ikinci beynəlxalq konfransı keçiriləcək. Tədbirə 51 ölkədən 100-dən artıq xarici iştirakçının qatılacağı gözlənilir. Saxta, absurd, səfir statusuna uyğun gəlməyən paylaşım edən Olivye Dekotini bu kimi tarixi həqiqətləri bilməli və ədalət mövqeyindən çıxış etməlidir!

Mübariz ABDULLAYEV

Yaxın Şərqdə “cəbhə” dəyişir...

Livani İran əvəz edəcək? Tehran İsrailə qisas hücumu planlaşdırır...

Bir ildən artıqdır ki, davam edən İsrail-Livan (Hizbullah) qarşıdurmasının sona çatması, tərəflər arasında atəşkəs elan olunması reallaşmaq üzərdir. Böli olduğu kimi, ABŞ-ın təklif etdiyi atəşkəs sazişi bir müddət öncə Livan və Hizbullah təşkilatı tərəfindən təsdiqlənmişdi. Bununla bağlı yayılan məlumatda bildirilirdi ki, təsdiqlənmə ilə bağlı yazılı cavab məktubu ABŞ-ın Beyrutdakı səfiri Liza Consona göndərilib - atəşkəsin şərtləri və qarşı tərəflərin öhdəlikləri ilə bağlı hər hansı bir təfərrüat bildirilməyə də, bütün bəndlərin bir neçə gün öncə Beyrut səfər etmiş ABŞ rəsmisi Eymos Xokstin ilə müzakirə edildiyi diqqətə çatdırılırdı. Beləliklə, Hizbullah və Livan atəşkəs sazişini imzaladıqdan sonra Yaxın Şərqdə atəş səslərinin kəsilməsi İsraildən asılı olmuşdu...

Sazişdən öncə son hücum...

Rəsmi Təl-Əviv isə atəşkəsə razılıq verməsinə az müddət qalmış yenidən Beyrutda “Hizbullah”ın yerləşdiyi güman edilən cənub bölgələrinə hücumlar edib - hərbi əməliyyatlar Haret-Horeik məhəlləsinə ardıcıl yeddi hava hücumu ilə başlayıb. Ardınca Leylaki və Kəfaat məhəllələrinə də ən azı üç zərbə endirilib. Şüəfat ətrafında hərbi əməliyyatlar keçirilib. Bu

arada Livanın Səhiyyə Nazirliyi son hücumda 84 nəfər

rin həlak olduğunu açıqlayıb. Beləliklə, ötən ilin oktyabr ayından başlayan hücumlar nəticəsində həlak olanların sayı 3754 nəfərə çatıb.

İsrail ilə Livan arasında atəşkəs elan edilsə belə, Tehranın bir ay öncə edilən hücumu cavabsız buraxmaq kimi bir niyyəti yoxdur. Siyasi ekspertlərin fikrincə, Livan ilə, daha doğrusu Hizbullah ilə İsrail arasında atəşkəsə nail olunması istəyi də məhz İranla bağlıdır - Təl-Əviv İran ilə hər hansı bir mümkün qarşıdurma zamanı başqa bir cəbhədə döyüşmək istəmir

Atəşkəs sazişi son təsdiqə verildi...

Qeyd olunduğu kimi, son hücumdan sonra İsrail tərəfi də atəşkəslə bağlı sazişi təsdiqləyib - İsrail, Amerika və Livan mənbələri bildiriblər ki, ilkin təsdiqdən sonra saziş Nazirlər Kabinetinin son təsdiqinə təqdim olunub. Xarici mətbuatın xəbərində

deyilir ki, ABŞ-ın regiondakı xüsusi nümayəndəsi və bir neçə gün öncə Beyrutu ziyarət etmiş Eymos Xokstin Livan rəsmilərinə İsrailin qərarı barədə məlumat verib. Bildirilib ki, Hokstin İsrail hakimiyyətini Livanda atəşkəsə tezliklə razılıq verməyəcəyi təqdirdə vasitəçilik səylərini dayandırmaqla hədələyib.

“Doğru Vəd-2”-dən sonra...

Livanda silahların susması üçün təd-birlər görüldüyü bu günlərdə İsrail ilə İran arasındakı gərginlik davam edir - xüsusilə, son iki ayda edilən qarşılıqlı hücumlar qarşıdurmanın miqyasının artacağını istisna etmir. Xatırladaq ki, İran tərəfi oktyabrın 1-də SEPAH İsrailə qarşı “Doğru Vəd-2” adlı hərbi əməliyyat keçirmişdi. Buna qarşılıq olaraq isə oktyabrın 26-na keçən gecə İsrail Müdafiə Qüvvələri (İDF) İran ərazisinə hücum etmişdi. İran rəsmiləri hava hücumundan müdafiə sisteminin uğurlu fəaliyyət göstərdiyini desələr də, İsrail hərbiçiləri bir dənə də olsun raketin tutulmadığını bildirmişdi.

lər. Zərbələr sırf hərbi hədəflərə

endirlmişdi - üç əyalətdə - Tehran, Xuzistan və İlamda baş verən hücumlarda beşinci nəsil F-35 qırıcıları da daxil olmaqla 100-dən çox təyyarədən istifadə edildiyi bildirilir.

İran isə qısa zamanda bu hücumlara cavab verəcəyini açıqlamışdı - hətta “Azad İran”ın məlumatına görə, İran hökumətinə bağlı və ıvrit dilində paylaşımlar edilən “X” hesabında İranın İsrailə qarşı “Doğru Vəd-3” əməliyyatını keçirəcəyi bildirilmişdi. Düzdür, son qarşıdurmadan ötən bir ay ərzində sükut pozulmasa da, yeni hücumlarla bağlı anonslar səslən-

İran hücum hazırlığındadır...

məkdədir. Belə ki, İranın ali lideri Seyid Əli Xameneinin baş müşaviri Əli Laricani ölkəsinin bir ay öncə İsrail tərəfindən həyata keçirilən bombardmanlara cavab hazırlığına başladığını bildi-rib. O, bu haqda Tasnim xəbər agentliyinə müsahibəsində açıqlama verib. Laricani bildirib ki, İran hərbi rəhbərliyi İsrailə cavab vermək üçün müxtəlif strategiyalar üzərində çalışır. Onun sözlərinə görə, bu addımların məqsədi İsrailin hərəkətlərinə qarşı ciddi cavab verməkdir. “Hərbi rəsmilərimiz İsrailə cavab üçün bir neçə strategiya hazırlayıb. Cavabımız İsrailin regiondakı tərxi-batçı siyasətinə aydın mesaj olacaq,” -

deyə Laricani vurğulayıb.

Beləliklə, İsrail ilə Livan arasında atəşkəs elan edilsə belə, Tehranın bir ay öncə edilən hücumu cavabsız buraxmaq kimi bir niyyəti yoxdur. Siyasi ekspertlərin fikrincə, Livan ilə, daha doğrusu Hizbullah ilə İsrail arasında atəşkəsə nail olunması istəyi də məhz İranla bağlıdır - Təl-Əviv İran ilə hər hansı bir mümkün qarşıdurma zamanı başqa bir cəbhədə döyüşmək istəmir. Digər tərəfdən, İranın Hizbullah və Livan ilə yaxınlığı səbəbilə, İsrailə qarşı qisas almaqdan əl çəkəcəyi də güman olunur...

P.İSMAYILOV

Yelisey Sarayı kəskin beynəlxalq ittihamlar qarşısında

Fransa hökuməti insan və vətəndaş haqları ilə bağlı dözülməz vəziyyəti aradan qaldırmalıdır

Son vaxtlarda müxtəlif meyarlar və dəyərləndirmə metodları əsas götürülməklə hazırlanan ayrı-ayrı beynəlxalq hesabatlarda Fransanın bir qayda olaraq mövqelərinin zəiflədiyini, mühüm pozisiyalar üzrə daha aşağı pillələrdə qərar tutduğunu müşahidə edirik. Bu, prezident Makronun apardığı diletant siyasətin nəticəsi olaraq ölkədə yaranan vəziyyətlə bağlıdır. Tarixi ənənələri olan Fransa bu gün acı realitərlə üz-üzə qalıb. Ölkənin beynəlxalq səviyyədə nüfuzu aşağı düşüb, müstəmləkə ərazilərinin sakinləri Yelisey Sarayının diktənlərini qəbul etmir, “Rədd ol, Fransa!” şüarları səsləndirirlər. Həmçinin ölkə daxilində siyasi böhran yaşanır, hökumət problemlərin öhdəsindən gələ bilmədiyinə görə hakimiyyətə inamsızlıq artır. Ölkəni mitinqlər dalğası bürüyüb.

Bugünkü Fransanın ən böyük problemlərindən biri də insan və vətəndaş hüquqlarının təmin edilməməsi ilə bağlıdır. Belə görünür ki, Yelisey Sarayı Fransanın demokratik ənənələrindən geri dönməklə represiv siyasətə üstünlük verir. Bugünlərdə BMT-nin İnsan Hüquqları Komitəsi Fransanın altıncı dövrü hesabatını təhlil edərək insan hüquqları sahəsində bir sıra mühüm çatışmazlıqları və problemləri gündəmə gətirib və müxtəlif sahələrdə beynəlxalq öhdəliklərə əməl olunmasının vacibliyini vurğulayıb. Bu, xüsusilə öz müqəddəratını təyinetmə hüququnun tanınmaması, insan alveri ilə mübarizə adı altında qeyri-insani davranış, həbsxanaların vəziyyətinin standartlardan kənar olması, miqrantların hüquqlarının pozulması və ictimai işlərdə iştirak məsələsində diskriminasiya siyasətində özünü göstərir.

Miqrantlara münasibətdə hüquq normaları kobud şəkildə pozulur

BMT-nin müvafiq komitəsi Fransa-Britaniya sərhədində və Mayot bölgəsində miqrantların pis rəftara məruz qalması və hüquqi müdafiə imkanlarının məhdudlaşdırılması məsələlərini ciddi şəkildə tənqid edir. Son dövrlərdə miqrantların hüquqlarını əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdıran qanunvericilik dəyişiklikləri, xüsusilə 2024-cü il 26 yanvar tarixli qanunun miqrantların hüquqlarına mənfi təsir etdiyi vurğulanır. Komitə bu qanunun miqrantların hüquqlarının müdafiəsinin və azadlıqlarının məhdudlaşdırılmasına yönələn bir addım olduğunu qeyd edir. Bununla yanaşı, qanunla müəyyən edilən prosedurların müəkkəbliyi və icrasının düzgün həyata keçirilməməsi də narahatlıq doğurur.

Miqrantların saxlanma şəraitinin yaxşılaşdırılması və onlara qarşı rəftarın humanist prinsiplərə uyğun olması vacib bir məsələ kimi qalır. Həmçinin miqrantların hüquqi statusunun müəyyənləşdirilməsində təxirəsalınmaz addımların atılması, onların hüquqi müdafiə imkanlarının genişləndirilməsi önəmlidir. Bu məsələ

lələr Fransa hökumətinin insan hüquqlarına daha çox diqqət yetirməsi tələbini artırır.

Komitə bununla bağlı aşağıdakı tövsiyələri təqdim edir:

- Miqrantların həbsinin yalnız son çarə kimi tətbiq edilməsi və onların saxlanma şəraitinin humanist dəyərlərə uyğunlaşdırılması;

- Sığmacaq hüququ ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və prosedur təminatlarının artırılması, bu yolla miqrantların hüquqi müdafiə imkanlarının gücləndirilməsi;

- Mayotdakı xüsusi miqrasiya rejimlərinin beynəlxalq standartlara uyğun olaraq yenidən nəzərdən keçirilməsi və daha ədalətli bir sistemin qurulması.

Bu tövsiyələrdən göründüyü kimi, Fransada miqrantların hüquqlarının qorunmasına qeyri-qanuni münasibət vardır. Miqrantların hüquqlarını təmin etmək, həm də dövlətin humanitar və ədalətli siyasətinin əsasını təşkil etməlidir. Təəssüf ki, Fransa hökumətinin siyasətində bu məsələlər qəsdən gözərdi edilir.

Kanak xalqının müstəqillik uğrunda son və qəti mübarizəsi

Kanak xalqı uzun illərdir ki, Fransanın müstəmləkəçilik siyasətindən ciddi əziyyət çəkir. Təxminən 250 min əhaliyə və 20 min kvadratkilometr əraziyə malik olan Yeni Kaledoniya adası Sakit Okeanda Avstraliya ilə Yeni Zelandiyanın arasında yerləşir. Hələ 3500 il əvvəl məskunlaşmış bu adanın sakinlərini “mələzeniyalılar” adlandırırlar. Ada 1774-cü ildə məşhur ingilis səyyahı Ceyms Kuk tərəfindən kəşf olunub və Kaledoniya adlandırılıb.

Fransız missionerlərinin adaya ayaq açması XIX əsrin ortalarına təsadüf edir. Missionerlərin adaya gəlişi ilə yerli sakinlərin qara günləri başlayıb. 1853-cü ildə isə Fransa adanı özünün müstəmləkəsi elan edib. XIX əsrin sonuna qədər Fransa adanın yerli sakinlərini istismar etməklə yanaşı, qatı cinayət törətmiş məhkumlarını da bu adaya sürgün edirdi. XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq Fransa adada tapılmış faydalı qazıntı yataqlarını da istismar etməyə başlayıb. Ada qızıl, bürünc, xrom, nikel, dəmir və s. filiz ehtiyatları ilə zəngindir. Fransa digər müstəmləkələrində olduğu kimi, burada da təbii sərvətləri talayıb, yerli əhalidən isə ucuz işçi qüvvəsi kimi istifadə edib. Ada sakinləri ötən əsrin 80-ci illərindən etibarən

Fransanın ağır müstəmləkəçilik siyasətinə qarşı etirazlara başlayıblar. Onların yeganə məqsədi Fransanın sərhəd tanımayan zülmündən birdəfəlik qurtulmaqdır.

Yelisey Sarayı Yeni Kaledoniya bədnam “konstitusiyaya islahatları” proseduruna start verib. Bu “islahatlar” əslində aborogen sakinlərin hüquqlarının məhdudlaşdırılmasını özündə ehtiva edir, əvəzində isə gəlmələrə hətta seçki hüquqları verir. Xalq bu “islahatları” qəbul etmir və bir nəfər kimi ayağa qalxıb. Yeni “konstitusiyaya islahatları”na qarşı başlayan hərəkat azadlıq mübarizəsində yeni mərhələdir. Bu son mübarizədə yerli əhalidən qətiyyət və həmrəylik tələb olunur. Geri çəkilmək bütöv bir xalqın sonunu gətirə bilər.

Məlumdur ki, Azərbaycanın təklifləri əsasında yarıdılan Bakı Təşəbbüs Qrupu (BTQ) digər müstəmləkə ölkələri kimi, Yeni Kaledoniyanın da azadlıq mübarizəsinə dəstək verir. Məhz BTQ-nun fəallığı sayəsində rəsmi Parisin Yeni Kaledoniyanı informasiya blokadasına almaq cəhdi iflasa uğrayıb. Yerli kanak xalqının harayı BTQ platforması üzərindən bütün dünyaya çatdırılır. Ancaq Yelisey Srayının nümayiş etdirdiyi mühafizəkarlığa qarşı beynəlxalq həmrəylik daha da gücləndirilməlidir.

Yelisey Sarayı yerli xalqların demokratiya və bərabərlik hüquqlarına məhəl qoymur

Yeni Kaledoniya yerli kanak xalqının siyasi proseslərdə iştirak imkanlarının Fransa hökuməti tərəfindən məhdudlaşdırılması ciddi narahatlıq doğurur. Komitə qeyd edir ki, qanunvericilikdə yerli xalqın hüquqlarına təsir edən qərarlarda onların əvvəlcədən, sərbəst və məlumatlı şəkildə razılıq verməsi təmin edilməlidir. Bu məsələnin önəmi yerli xalqın öz müqəddəratını təyinetmə hüququnun qorunması və demokratiyanın prinsiplərinə uyğun olaraq hər bir şəxsin və toplumun özünə aid qərarlarda iştirakının təmin edilməsi ilə bağlıdır. Qanunvericiliyin bu yöndə inkişaf etdirilməsi, həmçinin yerli xalqların mədəni və sosial xüsusiyyətlərinin qorunması-na böyük təsir göstərəcəkdir.

Bu mövzuda komitə Fransa hökumətinin yerli xalqların hüquqlarını daha geniş şəkildə tanıyaraq onlara siyasi və sosial sahələrdə fəal iştirak imkanları yaratmasını tələb edir. Bütün bu məsələlər bir daha göstərir ki, Fransa

Bununla bağlı komitə aşağıdakı tövsiyələri edir: - Yerli xalqların qərar qəbul etmə proseslərinə daha fəal cəlb olunması, onların mövqelərinin nəzərə alınması və səslərinin eşidilməsi;

- Qanunvericilikdə onların hüquqlarını gücləndirəcək islahatların aparılması, xüsusən yerli xalqın özlərinə aid məsələlərdə daha çox qərarvermə hüququnun tanınması;

- Yerli xalqın mədəni və sosial maraqlarını qorumaq üçün regional səlahiyyətlərin artırılması, bu yolla onların öz kimliklərini qoruyub saxlama imkanlarının genişləndirilməsi.

Bu tövsiyələr Yeni Kaledoniyanın yerli xalqlarının demokratiya və hüquqlarını daha sağlam bir şəkildə inkişaf etdirməyə, onların ictimai-siyasi həyatda bərabər hüquqlu iştirakını təmin etməyə yönəldilmiş vacib addımlardır.

Hökumət qarşısında tələb qoyulur: Vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq gücləndirilməlidir

Komitə Fransa hökumətini 2030-cu ilədək verilmiş tövsiyələr əsasında ətraflı hesabat təqdim etməyə və bu prosesdə vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlığı gücləndirməyə çağırır. Növbəti müzakirələr isə 2032-ci ildə Cenevrədə baş tutacaq.

Bu tövsiyələrə əməl edərsə, Fransa insan hüquqları sahəsindəki problemlərini aradan qaldırar və beynəlxalq öhdəliklərinə daha səmərəli əməl etməsi üçün strateji istiqamətlər müəyyənləşdirir. Fransanın bu məsələlərlə bağlı göstərəcəyi iradə və atacağı addımlar dünya birliyinin diqqətində olacaq.

MÜBARİZ

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544 F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, “Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744
0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Demokratiyanın mühüm əlaməti

Azərbaycanın informasiya azadlığı siyasəti...

Sivilizasiyanın inkişafında informasiyanın rolu əvəzedilməzdir. İnformasiya cəmiyyəti müasirliyə aparan yoldur. Bu baxımdan bəşər tarixində informasiya həmişə mühüm əhəmiyyət kəsb edib. 20-ci əsrin əvvəllərindən etibarən informasiya texnologiyalarının inkişafı dünya səviyyəsində informasiya vasitələrinin sürətli tərəqqisinə təkan verib.

xımdan bəşər tarixində informasiya həmişə mühüm əhəmiyyət kəsb edib. 20-ci əsrin əvvəllərindən etibarən informasiya texnologiyalarının inkişafı dünya səviyyəsində informasiya vasitələrinin sürətli tərəqqisinə təkan verib.

nologiyalarının inkişafı dünya səviyyəsində informasiya vasitələrinin sürətli tərəqqisinə təkan verib.

İnformasiya azadlığı demokratiyanın göstəricisidir

Dünya İnformasiya Günündə ən çox diqqətdə olan məsələlərdən biri fikir və söz azadlığıdır. Təsədüfi deyil ki, söz və informasiya azadlığı hər bir ölkənin inkişafı üçün vacib olan məsələlərdən biridir. Belə ki, söz və informasiya azadlığı ümumilikdə

demokratiyanın inkişafı, hüquqi dövlətin qurulması üçün əsas zəminlərdən sayılır. İnformasiya azadlığı, jurnalistlərə ifadə azadlığının verilməsi demokratik cəmiyyətlərin əsas göstəricilərindən və beynəlxalq hüququn daim izlədiyi məsələlərdən biridir.

dir. Lakin dünya mürəkkəbləşdikcə, beynəlxalq müstəvidə siyasi və iqtisadi maraqların toqquşması artdıqca medianın müstəqilliyi bözən arxa plana keçir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

yanşırsa, yenə də bəzi ölkələrin qərəzli, ikili standartlar çərçivəsində hücumlarına məruz qalır. Azərbaycanın COP siyasəti, iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə siyasəti, bu siyasət kontekstində söz, informasiya və fikir azadlığına sadıqlığı heç bir mübahisə doğurmadan qəbul olunmalıdır”.

COP29 ölkəmizdə informasiya azadlığını sübut etdi!

həm də iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizənin imperativlərinə nə qədər sadıq yanaşdığının əlamətləri ortadadır. Bu, o deməkdir ki, Azərbaycan COP siyasətində də səmimi və ardıcılıq nümayiş etdirdi, konkret iradəyə söykəndi. Azərbaycan həm təbii qazıntı yanacaqlarının üzərində öz iqtisadiyyatını inkişaf etdirməkdə maraqlıdır, həm də qazıntı yanacaqlarını dövrün tələblərinə uyğun olaraq alternativ enerji mənbələri ilə əvəz etməkdə nə qədər böyük iradə sahibi olduğunu nümayiş etdirir. Bütün bunlar Azərbaycanın dünyanın bu günü və gələcəyi namini səmimi siyasət apardığını ifadə edir. Halbuki Azərbaycan kimi digər ölkələr də belə məntiqli və sağlam yanaşsaydılar, dünyanın gələcəyi üçün ən azı iqlim problemləri kontekstində o qədər də narahat olmağa dəyməzdi. Azərbaycan bu gün karbon emissiyalarının yalnız 0,01%-ə sahibdir, lakin 80%-ə qədər karbon emissiyasına sahib olan “Böyük 20”lərdən fərqli olaraq daha ardıcıl və daha səmimi siyasət aparır. Bu, elə Azərbaycanın siyasətinə böyük rəğbətə yanaşmağı tələb edən nüansdır. Çox təəssüf ki, Azərbaycan nə qədər səmimi

mokratik inkişaf yolunu seçdiyini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Tədbir çərçivəsində məmurlar jurnalistlərin qarşısında çıxışlar etdilər, onların suallarını cavablandırdılar. Xarici jurnalistlər də gördülər ki, Azərbaycanda tam şəffaf,

açıq şəkildə mənasibət qurmaq mümkündür. Ölkəmizdə söz, mətbuat və informasiya azadlığının ən yaxşı səviyyədə təmin edildiyi də bütün dünyanın diqqətinə çatdırıldı”.

Yegənə BAYRAMOVA

30 il öncə...

Təsədüfi deyil ki, 1994-cü ildən 26 noyabr - Dünya İnformasiya Günü kimi qeyd olunur. 1992-ci il noyabrın 26-da Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının təşəbbüsü ilə I Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Forumu keçirilib. Forumun işində dünyanın 29 ölkəsindən 10 mindən artıq alim və mütəxəssis iştirak edib. Tədbirdə ənənəvi olaraq hər il noyabrın 26-da Dünya İnformasiya Günüünün qeyd olunmasına dair qərar qəbul olunub. Beləliklə, bu əlamətdar gün rəsmi olaraq 1994-cü ildə UNESCO tərəfindən qeydiyyatla alınıb.

Azərbaycanda bu məqamlara diqqət olunur...

Sevindirici haldır ki, ölkəmizdə informasiya azadlığına xüsusi diqqət olunur. Belə ki, söz və media azadlığı Azərbaycanda da demokratik cəmiyyətin prioritet dəyərlərindən biri olaraq qəbul edilir. İnformasiya və söz azadlığı fərdin öz əqidə və mülahizələrini sərbəst formalaşdırmaq, onlara riayət etmək, onlardan sərbəst imtina etmək hüququnu, öz fikir və əqidəsini sərbəst ifadə etmək, şifahi ünsiyyət hüququnu nəzərdə tutur. Söz azadlığı KİV-in fəaliyyəti ilə sıx bağlıdır. Eyni zamanda istənilən qanuni yolla informasiyanı sərbəst axtarmaq, almaq, ötürmək, istehlak etmək və yaymaq hüququnun həyata keçirilməsi üçün zəruri zəmin yaradır. Azərbaycanda da məhz bu fundamental məqamlara xüsusi diqqət olunur.

Mövzu barədə “Yeni Azərbaycan”a açıqlama verən Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin üzvü, millət vəkili Bəhruz Məhərrəmov bildirib ki, hər zaman ölkəmizin söz, plüralizm, fikir və informasiya azadlığına nə qədər sadıq olduğunu şahidi olmuşuq. O, qeyd edib ki, Azərbaycan dünyanın ən böyük beynəlxalq tədbirinə - COP29-a ev sahibliyi etməklə bəşəri problemlərin həllinə ciddi töhfə vermək niyyətində olduğunu nümayiş etdirdi. B.Məhərrəmovun sözlərinə görə, Azərbaycanın bu mühüm tədbirə ev sahibliyi etdiyi rəflərdə şahidi olduğumuz məqamlardan biri ölkəmizdə söz azadlığına nə qədər önəm verildiyi idi: “Bütün dünya gördü ki, COP müstəvisində Azərbaycanın siyasətinə nə qədər düşmən münasibət bəsləyən ölkələrin nümayəndələri öz fikirlərini açıq şəkildə bildirdilər. Hətta bəşəriyyətin iqlim təhlükəsindən, problemlərindən xilasına qarşı ciddi müzakirələrin gətirdiyi bir vaxtda belə dərhal olmadan tamamilə yersiz addımlar atan insanlara qarşı nə qədər dözümlü bir münasibət sərgiləndi. Azərbaycan COP müstəvisində həm fikir, söz azadlığına,

Azərbaycanda “Azercell”in dəstəyi ilə keçirilən 15-ci Davamlı İnnovasiya Forumu uğurla başa çatdı

Ölkənin lider mobil operatoru davamlılıq və innovasiya mövzusunda həsr olunmuş mühüm sessiyada iştirak etdi

13-14 noyabr tarixlərində Bakıda “Azercell Telekom” MMC-nin dəstəyi ilə keçirilən 15-ci Davamlı İnnovasiya Forumu uğurla yekunlaşdı. İqlim dəyişikliklərinə həsr olunmuş global tədbirlərin önəmli bir hissəsi olan bu forum biznes, maliyyə, dövlət qurumları və qeyri-hökumət təşkilatlarından 1000-ə yaxın sahə liderini bir araya gətirməyə müvəffəq oldu. Forum iqlim problemlərinin həlli, davamlı inkişaf təşəbbüsləri və innovativ həllərin müzakirəsi üçün effektiv platforma rolunu oynadı.

Forumun əsas sessiyalarının birində “Azercell”in Hüquq və Data Strategiyası üzrə baş direktoru Şirin Əliyeva iştirak etdi. Davamlı İnnovasiya Forumunun sədri Nik Qovinqin moderatorluğu ilə keçirilən sessiyada Ş. Əliyeva “Azercell”in ESG strategiyası haqqında danışaraq şirkətin davamlı inkişaf sahəsindəki məqsəd və nailiyyətlərini vurğuladı. Şirin Əliyeva Azercell-in bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə və enerji səmərəliliyinin artırılmasına yönəlmis layihələri barədə məlumat verdi.

Ş. Əliyeva “Azercell”in 2017-ci ildən iqlim dəyişikliyinə dair tədbirlər gördüyünü və ölkə ərazində yaşıl texnologiyaların tətbiqinə başladığını bildirdi.

Təkcə Qarabağda lider mobil operatorun 35 yaşıl baza stansiyasının fəaliyyət göstərdiyi və onların enerji tələbatının 60%-i bərpa olunan enerji hesabına qarşılandığı qeyd edildi. Eyni zamanda, Şirin xanım baza stansiyalarının enerji istehlakını optimallaşdıran proqram təminatı vasitəsilə resurslardan səmərəli istifadənin təmin edildiyini də vurğuladı.

Şirkətin global iqlim təşəbbüslərində, o cümlədən BMT-nin Qlobal Sazişi və GSMA-nın İqlim Fəaliyyəti üzrə İşçi Qrupunda fəal iştirakı da qeyd olundu. Bildirildi ki, bununla Azercell digər bazar iştirakçılarını da ətraf mühitə dair öhdəliklərini artırmağa təşviq edir. “Azercell”in sosial məsuliyyət təşəbbüslərinə də xüsusi diqqət yetirildi. Şirkətin yaşıl ofis siyasəti və tullantıların idarə edilməsi təşəbbüsləri vurğulandı, 2022-2023-cü illər arasında şirkətin su istehlakını 27% azaltmağa nail olduğu bildirildi. Bundan əlavə, “Azercell”in qadın və uşaqların müdafiəsi, onların cəmiyyətə inteqrasiyasını dəstəkləməyə yönəlmis təşəbbüsləri gündəmə gətirildi. Bu çərçivədə “Qadın Qaynar Xətti” və “Uşaq Qaynar Xətti” kimi sosial əhəmiyyətli proqramlar və Cüdo Federasiyası ilə tərəfdaşlıq layihələri haqqında məlumat verildi.

Forumda dinamik panel müzakirələri, interaktiv dialoqlar, əsas çıxışlar, eləcə də global iqlim və sənaye liderləri ilə canlı mübadilələr yer aldı. Tədbir iştirakçıları təbiətə müsbət təsir edən, karbon-suz iqtisadiyyata keçidi sürətləndirəcək strategiyaları paylaşıdılar.

“Azercell”in forumda fəal iştirakı şirkətin innovasiya və texnologiyalar vasitəsilə global iqlim fəaliyyətinə təkan verməyə sadıq olduğunu bir daha nümayiş etdirdi.

“Bakcell”in təşkilatçılığı ilə “Süni İntellektlə Dayanıqlılıq” mövzusunda panel müzakirəsi keçirilib

İnnovasiya və sürət lideri “Bakcell”in təşkilatçılığı ilə “Süni İntellektlə Dayanıqlılıq” mövzusunda panel müzakirəsi keçirilib.

Tədbirə spiker qismində “Bakcell”in Marketing direktoru Elxan Sədiqzadə, “PwC Azərbaycan”ın Məsələlər xidmətləri departamentinin rəhbəri Fərid Qattal və İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin İnnovasiyalar üzrə rəhbəri Evgeniya Bıkmurzina qatılıblar. Müzakirələr “Bakcell”in Korporativ kommunikasiyalar və ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə direktoru Aysel Süleymanovanın moderatorluğu ilə baş tutub.

Tədbirin keçirilməsində məqsəd süni intellekt və innovativ texnologiyaların dayanıqlı inkişaf hədəflərinə çatmaqda oynadığı mühüm rol, eləcə də yaşıl texnologiyalara keçidin ətraf mühit və iqtisadiyyat üçün yaratdığı perspektivləri müzakirə etmək olub. İştirakçılar qeyd ediblər ki, süni intellekt əsaslı yeni texnologiyalar resurslardan daha səmərəli istifadəyə, həmçinin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə yeni yanaşmalar tətbiq etməyə imkan verir. Vurğulanıb ki, süni intellektin tətbiqinin genişlənməsi ekoloji və iqtisadi dayanıqlılığı gücləndirərək daha yaşıl və dayanıqlı gələcəyin qurulmasına önəmli töhfə verəcək.

İnteraktiv formada təşkil olunan panel müzakirəsi sual-cavab sessiyası ilə davam edib.

Tədbir “Bakcell”in dayanıqlı inkişafı

şaf hədəflərinə çatmaq və yaşıl texnologiyalar vasitəsilə iqtisadi inkişafa töhfə vermək istiqamətində öhdəliyinə sadıqlığını göstərir.

“Bakcell” haqqında

“Bakcell” Azərbaycanın ilk və ən böyük özəl telekommunikasiya şirkətidir. Hazırda “Bakcell” üç milyondan çox müştərini yüksək keyfiyyətli və sürətli telekommunikasiya xidmətləri ilə təmin edir. Şirkət süni intellektə əsaslanan innovasiyalar və həllər vasitəsilə Azərbaycanın davamlı inkişafına töhfə verir və Azərbaycan iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun ən böyük investorlarından biridir.

“Bakcell” müxtəlif ölkələrdə enerji, telekommunikasiya, yüksək texnologiyalar və tikinti sahələrində fəaliyyət göstərən “NEQSOL Holding” beynəlxalq şirkətlər qrupunun tərkibinə daxildir.

İdman

Azərbaycanın kapoeyra millisinin üzvləri Braziliyada 3 qızıl medal qazanıblar

Kapoeyra üzrə Azərbaycan millisinin üzvləri Braziliyanın Curitiba şəhərində keçirilmiş “Difazio Capoeira” turnirində uğurlu çıxış ediblər.

Azərbaycan Kapoeyra Federasiyasından AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, yeniyetmələrin mübarizəsində Dilqəm İsmayilov və Mehriban Hacıyeva fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıblar.

Böyüklərin yarışında isə Fərid Səlimov qızıl, Aysa Atayeva gümüş, müqafata yiyələnib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan yığması turnirə baş məşqçi Elgiz Əlizadənin rəhbərliyi altında 5 idmançı ilə qatılıb.

“Azercell” “Dayanıqlılığın təmin edilməsində təşkilatların rolu” mövzusunda panel müzakirəsi keçirib

Google, Ambition Loop, “Azercell” və “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC kimi global və yerli şirkətlərin nümayəndələri dayanıqlı inkişafın təşviqində korporativ məsuliyyət, innovasiya və tərəfdaşlıqların rolunu müzakirə ediblər.

“Azercell Telekom” MMC yerli və beynəlxalq aparıcı ekspertlərin və biznes liderlərinin iştirakı ilə “Dayanıqlılığın təmin edilməsində təşkilatların rolu” mövzusunda panel müzakirəsi keçirib. Panel iştirakçıları dayanıqlı inkişafın təmin edilməsində iri təşkilatların strateji rolunu gündəmə gətiriblər, iqlim çağırışları ilə mübarizədə innovativ həllərin və tərəfdaşlıqların vacibliyini vurğulayıblar.

Panel müzakirəsinə “Azercell”in Hüquq və Data Strategiyası üzrə baş direktoru Şirin Əliyeva, “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin Kommunikasiya departamentinin rəhbəri Aybəniz İsmayilova, Google-un Avropa, Yaxın Şərq və Afrika regionu üzrə Dayanıqlılıq direktoru Adam Elman və Ambition Loop-un həmtəşəbbüsü Qonzalo Munyoz qatılıblar.

S3-ün regional direktoru Mövlan Paşayevin moderatorluq etdiyi paneldə müzakirələr əsasən ekoloji məsuliyyət sahəsində korporativ liderliyin əsas aspektləri, dayanıqlı inkişaf məqsədlərinə nail olmaq üçün sektorlararası əməkdaşlığın vacibliyi kimi mövzulara fokuslanıb.

Panel iştirakçıları müasir texnologiyaların, o cümlədən süni intellektin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədəki rolu barədə fikir mübadiləsi aparıblar. Google şirkətini təmsil edən Adam Elman süni intellektin bu sahədəki tətbiqi imkanları barədə danışdı. S. Elman bildirib ki, süni intellekt iqlim dəyişikliyi proqnozunu təkmilləşdirə və davamlılıq təşəbbüslərini dəstəkləmək üçün resursları optimallaşdırma bilər.

QHT-ləri təmsil edən Qonzalo

Munyoz öz növbəsində bu istiqamətdə önəmli dəyişikliklərə nail olmaq üçün müxtəlif tərəfdaşlıqların əhəmiyyəti haqqında danışdı, sektorlararası və beynəlxalq əməkdaşlığın zəruriliyini vurğulayıb.

Şirin Əliyeva və Aybəniz İsmayilova isə müzakirələr çərçivəsində iştirakçılar ilə yerli təcrübəni bölüşüblər. Şirin Əliyeva “Azercell”in ESG strategiyası, o cümlədən bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə və enerji səmərəliliyinin artırılmasına yönəlmis layihələri barədə məlumat verib. Ş. Əliyeva “Azercell”in Qarabağda 35 yaşıl baza stansiyasının fəaliyyət göstərdiyini və onların enerji tələbatının 60%-nin bərpa olunan enerji hesabına qarşılandığını qeyd edib. Həmçinin şirkətin global iqlim təşəbbüslərində, o cümlədən BMT-nin Qlobal Sazişi və GSMA-nın İqlim Fəaliyyəti üzrə İşçi Qrupunda fəal iştirakı da vurğulanıb.

Aybəniz İsmayilova ADY-nin bu yaxınlarda dərc olunmuş ESG hesabatını təqdim edərkən ölkədə dayanıqlı nəqliyyatın, xüsusilə dəmir yollarının dekarbonizasiya hədəflərinə çatmaq üçün görülən işlər, yaşıl innovasiyalar və qabaqcıl rəqəmsal həllərin tətbiqi haqqında danışdı.

Tədbirin sonunda panel iştirakçıları global iqlim dəyişikliyinə təsirlərinə qarşı effektiv mübarizə üçün korporasiyaların, dövlət qurumlarının və qeyri-hökumət təşkilatlarının birlikdə çalışmalı olduğunu bir daha qeyd ediblər. Panel “Azercell”in innovasiyalarla yanaşı, davamlı və dayanıqlı inkişafa, yaşıl gələcək naminə həyata keçirdiyi təşəbbüslərə sadıqlığını vurğulayıb.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası

Baş redaktor:
Alqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com

Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317

Tiraj: 4809
Sifariş: 2682

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayından nəşr olunur.

Məsul nəvbətki:
Elbrus Cəfərli